

II BESKRIVANDE DEL A

II.1 KORTFATTAD HISTORISK BESKRIVNING

II.1.1 Kyrkomiljön

Norra Möckleby kyrka ligger invid vägkorsningen mellan östra landsvägen och den tvärgående landsvägen mot Färjestaden. Kyrkomiljön ligger längst norrut i Norra Möckleby kyrkby, som består av både äldre gårdar och modern villabebyggelse. Öster om kyrkan och kyrkogården ligger prästgården med ekonomibyggnader, parkanläggning och flygelbyggnader. Prästgården är idag i privat ägo. Söderut ligger byns före detta skolhus – idag församlingshem. I vinkel med denna byggnad ligger före detta kantorsbostaden.

De kringliggande markerna präglas av jordbrukets odlingslandskap. Långsmala åkertegar sträcker sig från området norr om kyrkomiljön ner mot Östersjön i öster. Söderut avgränsas byn av en tallskog. Den bördiga åkerslätten väster om kyrkan kantas av en lummig lövskog.

II.1.2 Kyrkobyggnaden

För beskrivningen av kyrkobyggnadens historia har bland annat fil. dr. Ragnhild Boströms (BR) texter använts. Boström var verksam inom projektet Sveriges Kyrkor. I Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA) finns ett manus till en skrift om kyrkan. Detta manus samt andra arkivalier ur ATA utgör källorna till historieskrivningen i detta avsnitt. I övrigt hänvisas till arkivmaterial från Kalmar läns museum (KLM). Övriga källor återfinns i käll- och litteraturförteckningen, rubrik II.4. En sammanställning av viktiga händelser ges nedan. (Se även bilder och fotografier under flik 15, samt ritningar under flik 16.)

Årtal	Händelse	Källa
1000-talet	Boström hävdar att det under 1000-talet fanns en träkyrka i Norra Möckleby, som redan under vikingatiden var en kristen bygd.	BR (1978)
1100-talet	Den lilla träkyrkan ersattes under senare delen av 1100-talet av en stenkyrka, bestående av långhus, västtorn och kor med absid. Västtornet, som var byggt i förband med långhuset, hade troligtvis ett annat valvsystem än nu. I tornets tjocka sydmur fanns en trappa som nåddes från kyrkorummet. Enligt Boström saknade tornet från början direkt ingång och man tog sig upp i tornet via murtrappan.	BR (1978) ATA
1200-talet	Västtornet förstärktes och byggdes om till försvarstorn. Samtidigt förstärktes kormurarna, så att de skulle kunna bära ett östtorn. Kyrkan antog klövsadelform med sina två torn. Långhuset välvdes med valv som vilade på kraftiga vägghelare. I samband med detta bör torntrappans ingång från kyrkorummet ha satts igen. Samtidigt fick västtornet sin nuvarande våningsindelning. Överst i tornmurarna finns bjälkhål för skyttegångar. Kyrkorummet var mörkt med låga stenvallv understödda av stenpelare. Fönstren var få och små. Utvändiga måtten var 27 meter i längd och 7 meter i bredd utom koret, som endast mätte 4,5 meter. Valvets höjd över kyrkorummet var knappa 6 meter.	BR (1978) ATA

1200-talet forts.	Tornets rundbågiga portal tillkom vid 1200-talets mitt. Överstycket, den s k tympanonskivan är formad som en treklöver (trepass) och är typisk för övergången mellan romansk och gotiskt stil. Portalen är troligtvis tillverkad av den kände stenhuggarmästaren Håkan Tanna (Gärdslösamästaren).	
1634	Kyrkan avbildades av Jonas Haquini Rhezelius. (Se bild 3)	ATA
1749	Kyrkan avbildades av Petrus Frigelius. Enligt teckningarna satt den rundbågiga portalen i tornets norra fasad. (Se bild 4)	ATA
1763-66	Den gamla kyrkan genomgick omfattande renovering. Triumfbågen ändrades och pelare togs bort i ett försök att skapa större rymd i kyrkorummet. Ny bänkinredning byggdes.	BR ATA
1813	Sockenmagasinet (nuv. bårhuset) uppfördes. Vid visitationen 1813 nämns en nybyggd kalkstensbod, spritputsad, med tegeltak, tjärad ekdörr i söder och små fönster med järngaller i övervåningen.	ATA Sveriges Kyrkor
1816	Norra Möckleby gamla kyrka avbildades av lantmätare Reinius i Kalmar inför upprättandet av ritningar för en ny kyrka. Noteras bör att ovan nämnda portalen då var flyttad till västra gaveln, där den fortsatt sitter. (Se flik 16, bild M.133/1)	ATA
1817	Jacob Wilhelm Gerss utförde ritningar för Norra Möckleby nya kyrka. I arkiven finns flera alternativa förslag.	ATA
1819	Den gamla kyrkan avbildades av Nils Isak Löfgren. (Se bild 5-7)	ATA
1824	Norra Möckleby nya kyrka uppfördes av byggmästare Johan Söderström. Det kom att bli Söderströms sista uppdrag innan hans död. Arbetet leddes av riksdagsman Per Johnsson, boende i socknen. Det medeltida västtornet bevarades. Ett nytt långhus byggdes runt den gamla kyrkan, som fick stå kvar tills de nya murarna var färdiga. Tornet och lanternin byggdes efter arkitekt Gerss ritningar. Norra Möckleby nya kyrka är en nyklassicistisk s.k. salkyrka. Enligt Gerss anteckningar skulle det nya kyrkorummet rymma 505 personer med plats för ytterligare 120 på den föreslagna läktaren. (Se flik 16, bild M. 133/4)	Öland – Landskapets kyrkor
1825	Predikstolen ritades av Nils Isak Löfgren. Snickaren och sedermera byggmästaren Peter Isberg byggde predikstolen och svarade även för allt träarbete i kyrkan.	Öland – Landskapets kyrkor
1830	I protokoll fört vid inventering av kyrkans inventarier uppges kyrkobyggnaden ha tegeltak på långhus och sakristia. Tornet med dess fyrkantiga lanternin hade brädtak. Inredning och bänkar var fortfarande omålade.	ATA
1860	Kyrkans första orgel köptes 1860 begagnad från Hölö kyrka i Södermanland, dit den hade skänkts på 1760-talet.	ATA
1880-tal	Kyrkan genomgick en renovering. Det är dock oklart exakt vad som gjordes. Enligt uppgift målades taket och enkel fältindelning gjordes. Inredningen målades i mörka färger, troligtvis brun ådringsmålning (enligt färgskrapningar 1993). En ny altaruppsats med altarmålning av Bengt Nordenberger tillkom troligtvis vid renoveringen. Målningen är daterad 1886. I samband med detta bör lunettfönstret i korgaveln ha murats igen från insidan för att altaruppsatsen skulle få plats.	Öland – Landskapets kyrkor ATA KLM

1880-tal forts.	Vid genomgång av arkivmaterial, fotografier och övriga källor har framkommit att södra fasadens östra ingång sattes igen med ett fönster motsvarande övriga fasadens rundbågiga fönster. Ny solbänk sattes in, om än i avvikande utförande och kulör. Samtidigt bör långhusets västra ingång ha vidgats. Arkitekt Carlgren antog år 1954 att den östra ingången sattes igen 1923, men detta stämmer inte med fotografier från 1800-talets slut (alternativt sekelskiftet 1900).	
1896	Ny orgel byggdes av firman Åkerman och Lundh i Stockholm.	ATA
1920	Långhustaket lades om med tvåkupigt tegel på spån och brädsvall. Tidigare fanns ett enkupigt, understruket tegeltak på öppen läkt.	<i>Ölands kyrkor förr och nu</i>
1923	Renovering under arkitekt Sven Rosmans ledning. Putsskikten (in- och utvändigt) lagades med kalkbruk och kalkavfärgades. Sakristian fick ingång utifrån och dörr tillverkades. Korgolvet utökades mot väster och de två främsta bänkarna på var sida om mittgången togs bort. Bänkgavlarna återanvändes. Bänkinredning, tak och väggar målades i långhus och sakristia. Långhustaket målades vitt och delades in i fält. Kring ljuskronorna målades enkla omfattningar. Dörrar, bänkar, predikstol, orgel, läktarbarriär och pelare samt trappuppgångarna till orgelläktaren och predikstolen målades i blå kulör. Rötskador i fönsterbågar och karmar lagades. Fönsterkarmar och bågar målades vita invändigt och i mörkare kulör utvändigt. Murarna kalkavfärgades.	<i>Ölandsbladet</i> 1974-09-05 ATA
1928	Antikglas av rödviolett kulör sattes in i korfönstren. Detta för att skapa mer effekt i interiören som i övrigt ansågs alltför ljus.	ATA
1937	Korrespondens angående renovering och återmontering av predikstolen från den gamla kyrkan. Detta realiserades aldrig.	KLM Landsarkivet
1940	Provisorisk elektrisk belysning installerades.	KLM Landsarkivet
1947	Ny storklocka gjöts i Stockholm.	ATA
1954	Renovering projekterad av stadsarkitekt Nils Carlgren i Kalmar. Ritningsmaterialet innehåller uppmätningar av kyrkans exteriör och interiör, samt detaljritningar för ny bänkinredning. (Se flik 16) Trä- och murningsarbeten utfördes av byggmästare Gösta Andersson i Gårdby. Målningsarbeten utfördes av målarmästare G. Liedberg i Eriksöre. Värme och sanitetsanläggningarna utfördes av AB Värme och Sanitet i Kalmar, efter ritningar av Värmetekniska byrån i Kalmar. El-anläggningarna utfördes av Bertil Kassells el-byrå i Gärdslösa efter program av Tor Engströms ingenjörbyrå i Kalmar. Renovering och stämning av orgeln utfördes av orgelbyggare Bernhard Svensson. <i>Invändiga arbeten:</i> Trädetaljer målades om och innerväggarna kalkades. Färgsättningen i kyrkorummet gick i blått. Nytt kalkstensgolv lades in i	ATA

<p>1954 forts.</p>	<p>långhuset. I fönsternischerna lades finslipade fönsterbänkar av kalksten. Rester av murtrappan i tornväggen blottlades. Bänkinredningen i kyrkorummet och på läktaren byggdes om för ökad tillgänglighet och bekvämlighet. Bänkdörrar, gavlar och skärmar återanvändes från den gamla inredningen. Även ryggstöden återanvändes, men övriga delar byggdes nya efter arkitekt Carlgrens ritningar.</p> <p>De främsta bänkraderna i norra och södra bänkkvarteren togs bort. Koret gjordes större för att skapa plats för katafalken och den utökade altarrunden. Södra korbänken kortades för att skapa utrymme för ett koraltare. Långhusets bänkkvarter kortades för att få sidogångar utmed långhusväggarna. Bänkrader byggdes i norra bänkkvarteret där kaminen tidigare stod.</p> <p>Altaret och altarrunden justerades och ändrades. Grinden sattes igen och altarrunden flyttades ut från väggen. På så vis fick man öppna ingångar vid östra väggen. Knäfallet gjordes lägre och bredare. Plyshtyget byttes mot infärgat kalvskinn. En gammal altarbordsskiva av kalksten från den medeltida kyrkan monterades på en sockel av kalksten. Altartavlans överdel försågs med en gavelform för att få bättre samspel med innertakets valvbåge.</p> <p>Vattenburen centralvärme installerades. En oljeeldad panna installerades i uthuset (sockenmagasinet eller bårhuset) i kyrkogårdens nordöstra hörn. I samband med den nya uppvärmningen gjordes vissa värmeisolerande åtgärder. Fönstren försågs med innerbågar med hela antikglas i färg, varpå karmarna modifierades invändigt. Korfönstrens violetta antikglas byttes mot glas i samma utförande som övriga långhusfönster. Långhusvinden isolerades med stenuullsmatta.</p> <p>Elektricitet för belysning, orgelbälg och klockringning installerades. Ljuskrönorna hängdes om för bättre belysning i koret samt över bänkkvarteren. Orgeln renoverades och stämdes samtidigt utökades stämantalet. Även en manual tillbyggdes.</p> <p>Av inventarierna bör nämnas en brudbänk från 1795 som renoverades. I sakristian byggdes två förvaringsskåp för textilier, böcker och inventarier. Kormattan ”Gören portarna höga” och två altarmattor tillverkades speciellt för kyrkan inför återinvigningen.</p> <p><i>Utvändiga arbeten:</i> Murarna putsades delvis om och fick ny avfärgning med KC-baserat bruk. Inskriptionsplattan över den medeltida västportalen flyttades och uppsattes på sydfasaden. Lunettfönstret över södra entréporten ändrades för att skapa mer harmoni i portalomfattningen. Lanterninens tak täcktes med kopparplåt. Åskledare sattes upp. Delar av yttertakets lades om. Stuprännor sattes upp. Tre gluggar i tornfasaderna återställdes. Bårhus inreddes i f.d. sockenmagasinet.</p>	
------------------------	--	--

1955	En nisch höggs ur sakristians södra vägg. Nils Carlgren utförde förslagsritningar för nischen där ett medeltida skulpturfragment skulle förvaras och visas bakom en glasskiva. Fragmentet, som utgör huvudet till en Kristusbild från ett triumfkrucifix, grävdes fram 1954 när det nya kalkstensgolvet lades. (Se flik 16)	ATA
1962	Klockstapel av kalksten byggdes på kyrkogården för den gamla, spruckna storklockan. Ritningarna utfördes av arkitekt Nils Carlgren. (Se flik 16)	ATA
1963	Skadeinventering: Skador i putsen nere vid marken, troligtvis beroende på att underliggande muren var i dåligt skick. I handlingarna föreskrivs att man vid kommande reparationer bör överväga att använda något cementrikare puts i anslutning till marken än i övriga putsskiktet.	ATA
1966	Nytt orgelverk och spelbord byggdes av Västbo Orgelbyggeri i Långaryd efter program upprättat av domkyrkoorganisten Ture Olsson i Växjö. Den befintliga orgelfasaden skulle enligt handlingarna förses med nytt spelbord och i övrigt användas i oförändrat skick. Det nya orgelverket har 10 stämmor fördelade på två manualer och pedal. Systemet är helmekaniskt.	ATA
1969	Utvändig renovering. Fasaden fick en ny tunn infärgad ytputs. Den var sannolikt av typ "Peducem" som består av KC-bruk med plastinblandning. (Antagande i projekteringshandlingar vid renoveringen 1988.)	ATA
1974	Korbelysning installerades. Tre strålkastare monterades på var sida av koret under gesimsen. Ledningarna drogs över långhusvinden. Armaturer av fabrikat Fagerhults typ 74007 med 100 W glödlampa.	ATA
1976	Inredning av toaletterum i vapenhuset i anslutning till utrymme för el-central och förvaring.	ATA
1980	En mässhake i röd sammet från 1700-talet konserverades.	ATA
1984	Krucifix från 1700-talet restaurerades och konserverades. Hängdes sedan upp över ett nyupprättat sidoaltare. Samtidigt konserverades också en änglafigur och ett lamm utförda i trä, troligtvis till kyrkans första altartavla.	ATA
1988	Utvändig renovering samt läktarunderbyggnad. Arbetena projekterades av arkitektkontoret Eriksson och Folenius i Borgholm. Entreprenör för de utvändiga arbetena var Lennart Davidsson vid Svensk Byggnadsvård AB.	<i>Östra Småland</i> 1988-07-20
	Ytterväggarnas KC-puts från 1950- och 1960-talen knackades bort. Murarna frilades. Bakom den alltför starka cementputsens hade det medeltida kalkbruket pulveriserats. Nytt kalkbruk användes till ilagning av fogar och nya putsskikt. Kalkbruket importerades. Långhusets yttertak sågs över och lades delvis om. Rötskadade karmunderstycken i norra tornväggens fönster byttes. Under läktarna byggdes utrymmen. På södra sidan ett samlings- och andaktsrum samt på norra sidan ett utrymme för vaktmästaren.	ATA KLM
	I samband med renoveringen bestämdes att den gamla nötta trappan utanför tornporten skulle bytas ut. Stenplattan, med måtten	<i>Barometern</i> 1988-11-22

1988 forts.	160x105 cm, har avfasade kanter. Misstankar framkom om att hällen kan ha varit ett medeltida altarbord.	
1990	Takläckage vid tornets norra stuprör och vattenkastare med vattendropp på läktaren som följd. Bristerna åtgärdades. Utkastaren justerades, plåt anbringades ovanpå tegelpannorna och undertaket försågs lokalt med board och takpapp	KLM
1990	Kyrktuppens rör byttes till kraftigare dimension då tuppen ”lagt sig”.	KLM
1993	Inventering av kyrkans bemålade fasta och lösa inventarier utförd av konservator Leif Berg vid Jönköpings läns museum. Inventerade föremål: altarpopsatsen, altarmålning, predikstol, orgelfasad, nummertavlor och läktarbröstning. Samtliga ytskikt bedömdes vara i stabilt skick. Främst förgyllda delar var i behov av konservering.	ATA
1994	<p>Invändig renovering som projekterades av arkitekt Anders Westerlund/Arkitektkontoret Eriksson & Westerlund AB i Borgholm. Inredningens färgsättning togs fram av arkitekt Margit Westerlund. Måleriarbetena utfördes av Hycklinge Fasad och måleri AB: Claes Ericsson, Paul Christensson, Paul Schäfer. Elektriska arbeten utfördes av Connys Elektriska i Norra Möckelby.</p> <p>Invändiga arbeten med målning av tak, väggar och fast inredning i vapenhus, långhus och sakristia. Innerväggarna kalkades. Trädetaljer som taket, orgelfasaden, läktarbarriären, bänkinredningen mm målades med linoljefärg.</p> <p>Predikstolen, altartavlans och nummertavlornas rengjordes och konserverades av Leif Berg vid Jönköpings läns museum.</p> <p>Totalrenovering av kyrkans samtliga kristallkronor, ljuskronor, ljusstakar och lampetter. Arbetena utfördes av AB Lindstedt & Sons gelbgjuteri i Färjestaden. El-utrustningen byttes ut och kompletterades på somliga armaturer. Efter krav från RAÄ förblev länkarna till ljuskronorna rödmålade och bronserades inte.</p> <p>Bänkarna försågs med bänkvärmare. Sprickor i bänkarna lagades med kilar. El-dragningarna gjordes bakom sockellist längs bänkarnas sidor mot ytterväggarna.</p> <p>Vindarna över långhuset och sakristian isolerades. Samtliga eluttag och armaturer jordades.</p>	ATA
1999	Taket intill tornet lades om efter vattenläckage.	SÖKS Fastighetssyn
2000	Inventering av kyrkans bemålade inventarier	Jönköpings läns museum
2001	Taken på klockstapeln och bårhuset renoverades.	SÖKS
2002	Gången över kyrkogården från västra kyrkogårdsgrinden till västportalen fick ny beläggning av topphyvlad grå kalksten.	SÖKS
2007	Taket på likvagnsskjulet lagades.	SÖKS

II.2 RELATIONS- OCH STATUSBESKRIVNING

II.2.1 Kyrkobyggnaden stomme, exteriör

Förklaring till beteckningar använda i kolumnen för prioritet:

- I Akut
- II Snarast Åtgärd inom tre år
- III Kan anstå Åtgärd avvaktas eller utförs i samband med andra åtgärder

Produkter vid 1988 års utvändiga renovering

Fasadputs var i ett kritiskt dåligt skick p g a felaktiga material vid de senaste renoveringarna. All utvändig ytputs togs bort. Alla underliggande putsytor som var ”bom” knackades bort och löst sittande fogbruk kratsades ur. Följande kalkbruksprodukter användes:

<u>Byggnadsdel</u>	<u>Material/utförande</u>	<u>Kulör</u>
Frilagda stenytor	Serponit Kalkgrund	
Fogskador	Serponit Kalkfog	
Utstockning	Serponit Hydrauliskt kalkbruk	
Ny ytputs på hela kyrkan	Serponit Hydraulisk kalkspritputs	
	Serponit Hydrauliskt Kalkbruk.	
Kalkavfärgning	Gotlandskalk	bruten vit

Komplettering och ytbehandling av *plåt detaljer* såsom plåttak, fönsterbleck o dyl.

<u>Byggnadsdel</u>	<u>Material/utförande</u>	<u>Kulör</u>
Torntaket: ny hänggränna och stuprör	Plastbelagd metalliserad stålplåt av fabrikat Lindab Plåttak	Svart
Nya ståndsivor tornmur/långhustak	Plastbelagd metalliserad stålplåt av fabrikat Lindab Plåttak	Svart
Befintliga plåt detaljer målades	Troligtvis fet alkydfärg	Svart/bruten vit
Järnplåt på lanterninens fasad o. luckor	Troligtvis fet alkydfärg	Väggar: ljusgrön NCS S3005-G50Y Luckor: röd NCS S5040-Y90R
Järnplåt på torntaket målades svart	Rostskyddsgrundfärg: cyklokauschukfärg	
Järndetaljer (kyrktupp, årtalssiffror)	Rostskyddstäckfärg: av typen fet alkydfärg Rostskyddsgrundfärg: Blymönjefärg 90/10 Rostskyddstäckfärg: Nordsjö På Järn.	Svart Svart
Tornets kors och kulor	Troligtvis fet alkydfärg	Gula kulor och svart kors

Utvändiga snickerier och trädetaljer målades om. Kulörerna anges här ungefärligt. Vid framtida ommålning bör en noggrann undersökning göras för att få rätt kulörer för kyrkans fönster, dörrar och portar.

<u>Byggnadsdel</u>	<u>Material/utförande</u>	<u>Kulör</u>
Tornets och lanterninens gesimer	Linoljefärg	Bruten vit
Vindskivor på långhus och sakristia	Linoljefärg	Svart
Fönster, västporten och sakristidörren	Linoljefärg	Ljusgrå (NCS-kod, se nedan)

Fönster, västporten och sakristidörren har troligtvis haft samma ljusgrå kulör efter renoveringen 1988. Därefter har södra fasadens fönster (karm och bågar) målats om på 1990-talet. Idag har fönstren olika kulörer i norr och söder. Färgskikten är vittrade och blekta. I norr drar nyansen åt grönt och i söder åt blått. Inför framtida målningsarbete gäller följande färgsättning för samtliga fönster, västporten och sakristidörren: NCS S4502-G

Sydporten målades med linoljefärg 1988. Idag är färgskiktet blekt och vittrat. Ragnhild Boström beskrev färgsättningen på 1960-talet och antog då att det rörde sig om portens ursprungliga färgsättning, nämligen engelskt rött, guldockra och ultramarin. Kulörerna kan jämföras med de skåp som står i vapenhuset och andaktsrummet. Framtida färgsättning bör ske efter antikvarisk färgundersökning.

Långhus, uppfört 1824 (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnadsdel	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Grundläggning	Ej besiktad.	-	Grundläggningen från 1824 frilades i samband att golvet grävdes ut och nytt golv lades 1954. Se bilder under flik 15.	-	-	
Väggstomme	Kalkstensmur med inslag av gråsten. Troligen med tegel i muröppningar vid fönster, dörrar och portar.	-	Långhuset uppfördes 1824. Den nya kyrkans murar byggdes runt den gamla kyrkan som fick stå kvar tills murarna var resta.	Inga allvarligare sättningsskador eller sprickor. Över fönstren finns vissa småsprickor som bör hållas under uppsyn.	III	
Sockel	Sockel bestående av frilagt murverk upp till 20-55 cm från mark. Murverk av kalksten och gråsten. Ingen livförskjutning. Fogarnas kalkbruk bitvis urkratsat.	-	Tidigare var sockeln slätputsad och avfärgad. Murverket frilades troligtvis i samband med renoveringen 1988.	På norrsidan är sockeln låg. Gräs och jordtyr ligger nära sockel och fasadputs med risk för fuktskador och smutsning. Markytorna närmast huskroppen bör dräneras och beläggas med makadam/singel som utmed södra sidan.	III	
Fasad	Spritputs med relativt grov ballast. Slätputsade hörn samt i fönsternischer och omfattningar kring fönster och portar.	Bruten vit kalkfärg.	Långhusets puts har lagats vid flera tillfällen. Senaste avfärgningen utfördes 1988. Äldsta putsskikten är troligtvis från 1980-talets renovering, då alla äldre putslager enligt uppgift skall ha knackats bort.	Utstockning och ytputs i allmänhet i gott skick. Över fönstren finns vissa småsprickor som bör hållas under uppsyn. Kalkavfärgningen vittrad och smutsad främst mot norr och väster. Sprickskador och putsbortfall i fönsternischerna vid solbänkar och fönsterkarmar.	III III	

	På södra fasaden längst åt öster en lunettformad kalkstensplatta med förgylld inskription.	-	Plattan tillverkad och uppsatt ovanför västportalen då långhuset uppfördes 1824. Flyttades till sin nuvarande plats 1969. Senast restaurerad 1988.	Den förgyllda inskriptionen bitvis i dåligt skick. Kalkstensplattan är i behov av konserveringsåtgärder.	III	
Takfot	Slätputsad profilerad gesims.	Bruten vit kalkfärg.	Från 1824. Enligt bilder från tidigt 1900-tal verkar skadorna på södra fasadens gesims ha varit ett återkommande problem.	På södra sidan omfattande fuktrelaterade skador i höjd med tornets avvattning på långhustaket. Avvattningen bör ses över och skadorna åtgärdas. Gesimsavslutningarna vid hörnen är skadade och spruckna pga fukt och frostsprängning. Kopparavtäckningarna bör ses över och skadorna åtgärdas.	III III	
	På gavlarna profilerad trägesims bestående av två delar – en kvartsstav och hålkälslist.	Svart linoljefärg	Stora delar av trägesimserna är troligtvis ursprungliga. De har ursprungligen varit strukna med trätjära.	Mellan gesimsen och tornmuren vid sydvästra gavelröset finns en glipa, som ger fåglar fri tillgång till vinden. Öppningen bör tätas.	II	
Takstomme	Sadeltak. Takkonstruktion i fyrskrätt furutimmer av typen svensk takstol.	-	Från 1824. Fyra takstolar närmast tornet förstärkta med extra hanbjälke, trol. sent 1800-tal.	-	-	
Taktäckning	Rött tvåkupigt maskinslaget lertegel. Nockpannor lagda i bruk. Samtliga pannor är kramlade. Bär- och ströläkt spikade delvis på underlag av	-	Nuvarande konstruktion troligtvis från 1920-talet. Tidigare fanns ett understruket tegeltak.	Taket till synes tätt. Löst liggande takpanna på södra takfallet bör åtgärdas.	I	

	spån. Invid tornet på södra takfallet, där taket reparerats, finns ett modernt tätskikt i form av oljehärdad träfiberskiva alt. takpapp. Svall av brädor.					
Vindskivor	Vindskivor bestående av enkel bräda. Vattbrädor täckta av målad plåt (se nedan). Infästning i takstolarna med järnkramlor.	Svart linoljefärg	Från 1954. Troligtvis urspr. utförande med järnkramlor som infästning, vilket är en ovanlig konstruktion att undersöka närmare. Vindskivorna tjärströks 1954, men är idag målade med svart linoljefärg.	På södra takfallets västra vindskiva finns vissa rötskador och flagad färg, vilket bör åtgärdas.	III	
Avtäckningar	Målad plåt som avtäckning på vindskivor och vattbrädor. I anslutningen mellan långhustak och tornfasaden har en ståndskena i målad plåt fogats in i ytputsen.	Svart oljefärg	Troligtvis utförda 1988.	Färgskiktet bitvis flagat. Avtäckningarna bör göras rena från löst sittande färg och målas om med linoljefärg.	III	
	Avtäckningar över gesimsavslutningarna vid husknutarna utförda i kopparplåt med liten droppnäs.	-	-	Alltför liten droppnäs har orsakat fuktskador i den putsade gesimsen. Eventuella brister bör åtgärdas.	III	
Takfönster	Takfönster – ett på södra och norra takfallet vardera. Utförda i järn med spröjs och fyra glas.	Svart oljefärg	Troligtvis från 1920-tal.	-	-	
Järndetaljer	Vindflöjel med tupp i järnplåt och smide på taknocken vid östra gavelns vindskiva. I putsen på östra gaveln finns smidessiffror med året 1824.	Svart oljefärg.	Tupp och siffror troligtvis från 1824. Flöjelns spira från 1990. Järndetaljerna målades 1988.	Vissa rostangrepp på tuppen, vilket bör åtgärdas.	II	

Takav- vattning	Hängrännor och stuprör av målad plåt i modernt utförande med mjuka böjar. Stuprören är placerade på långsidorna invid husknutarna. Stuprören är försedda med lövrensare av plast och ansluter till rör i mark.	Svart oljefärg	Stuprör troligtvis från renoveringen 1954. Enligt föreskrifterna skulle stuprörens falsar vara vända utåt, så ev. läckage inte skulle drabba fasaden. Detta realiserades inte. Hängrännor trol. utbytta 1988.	Rostangrepp i anslutning till skarvar och falsar. Hängrännor och stuprör bör ses över och målas.	II	
	På norra och södra takfallen vid tornet finns små uppsamlingsplåtar för torntakets stuprör och vattenkastare. Plåtarna är lagda ovanpå tegelpannorna. Överspölningsskydd är monterat på hängrännorna.	Svart fabriks-lackerade	Uppsamlingsplåtar och överspölningsskydd förmodligen monterade 1988 pga problem med takläckage.	Avvattningen bör ses över. Alltför kraftigt vattenflöde från torntakets avvattning resulterar i fuktskador i gesimsen framförallt på södra fasaden.	III	
Södra entrén	Kraftig dörrkarm något indragen från fasadlivet. Portöppningen är placerad två höjdsteg ovanför marknivå. Framför porten ligger två trapplan av kalksten (se nedan). Pardörrar konstruerade som bräddörrar, utvändigt klädda med dörrspegel upptill och utanpåliggande bröstning nertill. På mitten en profilerad list och en geometrisk meanderslinga. Profilerad vattenlist nedtill. Invändigt släta med två narar.	Utvändigt: Ljusblå, ljusgul och röd oljefärg Invändigt: Ljusgrå linoljefärg	Pardörrar med beslag och detaljer troligtvis från 1824. Färgsättning framtagen av Svens Måleri, Norra Möckleby, 1969, alt. 1988. Enligt restaureringsförslaget 1954 nämns att pardörrarnas färgsättning kan vara ursprunglig. På 1960-talet beskrev Ragnhild Boström färgsättningen i blågrönt, mörkrött och gulockra. Det är oklart huruvida det är denna färgsättning vi ser idag.	Karmens och dörrarnas färgskikt något sprucken, vittrad och blekt. I behov av översyn. Profilerade vattenlisten nertill är skadad på den högra dörren. Fungerande dörrstopp saknas. Listen bör repareras och ny, funktionell dörrstopp monteras.	II II	

	Dörrarna är monterade i liv med karmens utsida. Beslagning troligtvis ursprunglig med två gångjärnshakar monterade på karmens utsida. Högra dörren är gångdörr.					
Fönster	<p>Långhuset har tio höga rundbågiga fönster – fyra mot norr, fyra mot söder och två mot öster. Träkarmarna är monterade på halva murdjupet. Fönsterbågar av trä, samtliga försedda med gångjärn. Fönstren har fyra rektangulära lufter nertill och två rundade lufter upptill.</p> <p>Separata yttre och inre bågar. De yttre bågar har krysspröjs och klarglas. De inre bågar har tonat s.k. antikglas indelade i två större lufter nertill och två rundade lufter upptill. Innerbågarna är försedda med gångjärn och låsvred.</p> <p>Korfönstrens innerbågar har fyra lufter nertill. Innerbågarna har hela glas utan spröjs och är öppningsbara inåt.</p>	<p>Utsida: Ljusgrå linoljefärg</p> <p>Insida: Ljusgrå linoljefärg</p>	<p>Fönsterindelningen ursprunglig från 1824. Södra fasadens östra fönster sattes in istället för en ursprunglig pardörr vid renovering under sent 1800-tal. Bågarnas ursprungliga spröjsindelning gjordes troligtvis om till nuvarande korspröjs under sent 1800-tal.</p> <p>Rötskador i karmar och bågar har åtgärdats vid flera tillfällen. Senaste noteringarna vid renoveringarna 1923 och 1954. Fönstren målades utvändigt vid renoveringen 1988. Södra fasadens fönster bättringsmålades 1994.</p> <p>Vid renoveringen 1954 ändrades fönsterkarmarna i kyrkorummet. Det rundade överstycket gjordes djupare och innerbågar monterades.</p>	<p>Södra och östra fasadernas fönster i behov av översyn. Färgen är pålagd i tjocka lager som idag har krackelerat, spruckit och flagat. Inga synliga eller påtagliga rötskador. Mindre sprickor i kitt, som även bitvis har lossnat.</p>	II	

<p>På västra gaveln finns två små segmentbågiga enlufts-fönster på var sida om tornet med utsikt från läktaren. Korsspröjs med sex rutor i ytterbågen. Antikglas utan spröjs i innerbågen. Karmen monterad indragen från fasadlivet.</p>	<p>Ljusgrå linoljefärg</p>	<p>Likt övriga fönster. Se ovan.</p>	<p>Spräckt glas med hål i den västra gavelns fönster norr om tornet.</p> <p>Fönstret är i behov av översyn.</p>	<p>II</p> <p>II</p>	
<p>I det östra gavelröset finns ett runt vindsfönster med klarglas i enkel båge med korsspröjs och åtta rutor. Karmen monterad indragen från fasadlivet.</p>	<p>Ljusgrå linoljefärg</p>	<p>Likt övriga fönster. Se ovan.</p>	<p>Fönstret är i behov av översyn.</p>	<p>II</p>	
<p>I östra gaveln finns även ett större lunettfönster indelat i tre lufter. Enkla bågar med korsspröjs. Fönstret är igensatt inifrån. Karmen monterad indragen från fasadlivet.</p>	<p>Ljusgrå linoljefärg</p>	<p>Detta fönster sattes in 1824 och bör ha murats igen från insidan under 1800-talets slut, troligtvis i samband med att den nya altaruppsatsen tillkom 1886.</p>	<p>Fönstret är i behov av översyn.</p>	<p>II</p>	
<p>Över södra porten finns ett lunettfönster med två lufter och krysspröjs. Karmen monterad på halva murdjupet. Fönstret är igenmurat från insidan.</p>	<p>Ljusgrå linoljefärg</p>	<p>Arkitekt Carlgren lät ändra södra porten och fönstret över denna. Tidigare satt ett större rundbågigt fönster med fyra lufter ovanför porten. Carlgren ändrade fönstrets indelning till den lunettform det har idag för att mer harmoniera med porten. Karmen bör därför bitvis vara tillverkad 1954.</p>	<p>Fönstret är i behov av översyn.</p>	<p>II</p>	

Solbänkar	Grå kalksten.	-	Solbänkarna har tillkommit vid olika tidpunkter. Sydfasadens östra solbänk tillverkades då den östra sydentrén sattes igen och ersattes med nytt fönster under sent 1800-tal. Den under lunettfönstret vid sydporten tillkom 1954. Skadade solbänkar byttes vid renoveringen 1988. Enligt arkitektens anvisningar utfördes dessa solbänkar med urfasad droppnäsa på undersidan. Övriga solbänkar är troligtvis ursprungliga från 1824.	Alger och lavar på östra och norra fasadernas solbänkar. Dessa bör rengöras. Norra fasadens östligaste solbänk är sprucken och bör på sikt bytas ut eller lagas.	III III	
Fönsterbleck	Fönsterbleck i målad plåt är monterat under samtliga fönster. Olika utseende och utförande beroende på om de är monterade i anslutningen mellan fönsterkarm och solbänk eller om de täcker putsad fönsternisch.	Ljusgrå oljefärg	Fönsterblecken tillkomna vid olika tillfällen. De äldsta är troligtvis från 1920-talet.	Framförallt södra fasadens fönsterbleck har begynnande rostangrepp och sitter lösa. Spikarna drar sig ur vid temperaturväxlingarna. Fönsterblecken bör spikas fast. Funktion bör ses över och rostangrepp åtgärdas.	II	

Trappor	På sydsidan en trappa av kalksten framför porten. Två trappplan bestående av stora kalkstenshällar, varav den ena är en gravhäll med inskriptioner. Steghöjd ca 12 cm. Trappan omges på sidorna av grusgångar och på sin framsida av gräsmatta.	-	-	Trappan är inte tillgänglighetsanpassad.	III	
---------	---	---	---	--	-----	--

Sakristia, uppförd 1824 (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnadsdel	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Grundläggning	Ej besiktad. Troligtvis samma konstruktion och material som långhuset.	-	-	-	-	
Väggstomme	Kalkstensmur med inslag av gråsten. Troligen med tegel i muröppningar vid fönster och dörrar.	-	Sakristian uppfördes samtidigt som långhuset dvs 1824.	-	-	
Sockel	Sockel bestående av frilagt murverk upp till 5-25 cm från mark. Murverk av kalksten och gråsten. Ingen livförskjutning. Fogarnas kalkbruk bitvis urkratsat.	-	Tidigare var sockeln slätputsad och avfärgad. Murverket frilades troligtvis i samband med renoveringen 1988.	På nordvästra sidan är sockeln låg. Gräs och jordtyr ligger nära fasadputsen med risk för fuktskador och smutsning. Markytorna närmast huskroppen bör dräneras och beläggas med makadam/singel som utmed södra sidan.	III	

Fasad	Spritputs med relativt grov ballast. Slätputsade hörn samt i fönsternischer och omfattningar kring fönstren och dörren. I fasaden mot väster finns en öppen glugg på 10x10 cm strax över marknivå till höger om dörren.	Bruten vit kalkfärg	Sakristians puts har lagats vid flera tillfällen. Senaste avfärgningen utfördes 1988. Äldsta puts-skikten är troligtvis från 1980-talets renovering, då alla äldre putslager skall ha knackats bort.	Utstockning och ytputs i allmänhet i gott skick. Kalkavfärgningen vittrad och smutsad främst invid marken i hörnet mot nordväst, där även ytputsen är skadad. Sprickskador och putsbortfall i dörrnischen bör åtgärdas.	III III	
Takfot	Slätputsad profilerad gesims på västra och östra fasaderna.	Bruten vit kalkfärg	Från 1824.	-	-	
	På gaveln profilerad trägesims bestående av två delar – en kvartsstav och hålkälslist.	Svart linoljefärg	Till största delen ursprunglig från 1824.	-	-	
Takstomme	Sadeltak. Takkonstruktion i fyrskrätt timmer, av typen svensk takstol.	-	Från 1824.	-	-	
Taktäckning	Rött tvåkupigt maskinslaget lertegel. Nockpannor lagda i bruk. Takpannorna till viss del kramlade. Bär- och ströläkt spikade delvis på underlag av spån. Svallning troligtvis av kantade brädor.	-	Taktäckningen med det tvåkupiga teglet är troligtvis från 1920-talet. Av teglets ytskikt att döma bör taket ha lagts om vid tre tillfällen.	Takpannorna är mossbevuxna och bör borstas rena med jämna mellanrum. Trädgrenar hänger över taket, vilket medför fallande löv och kvistar.	III	
Vindskivor	Vindskivor bestående av enkel bräda. Vattbrädor täckta av kopparplåt (se nedan). Infästning i takstolen med järnkramlor.	Svart linoljefärg	Från 1954. Troligtvis ursprungligt utförande med järnkramlor som infästning – en annorlunda konstruktion som bör undersökas närmare. Vindskivorna tjärströks 1954, men är idag målade med svart linoljefärg.	-	-	

Avtäckningar	Målad plåt som avtäckning på vindskivor och vattbrädor. I anslutningen mellan sakristians tak och östra långhusfasaden har en stånskiva i målad plåt fogats in i ytputsen.	Svart oljefärg	Avtäckningar på vindskivorna troligtvis från 1988. Ståndskivan vid långhusfasaden troligtvis från 1954.	Färgskiktet bitvis flagat. Avtäckningarna bör göras rena från löst sittande färg och målas med linoljefärg.	III	
	Avtäckningar över gesimsavslutningarna vid husknutarna utförda i kopparplåt med droppnäsa.	-	Troligtvis från 1954. Något annorlunda utförande jämfört med långhusets motsvarande avtäckningar. På sakristian är droppnäsan mer utskjutande.	-	-	
Takavvattning	Hängrännor och stuprör av målad plåt i modernt utförande med mjuka böjar. Stuprören är försedda med lövrensare av plast och ansluter till rör i mark.	Svart oljefärg	Troligtvis från renoveringen 1954. Enligt föreskrifterna skulle stuprörens falsar vara vända utåt, så ev. läckage inte skulle drabba fasaden. Detta realiserades inte.	Rostangrepp i anslutning till skarvar och falsar. Hängrännor och stuprör bör ses över och målas.	II	
Dörr	Högerhängd utåtgående dörr. Utvändigt klädd med profilerad panel spikad i rombmönster. Invändigt utförd som spegeldörr. Moderna beslag pinngångjärn, lås och trycke.	Utsida: Ljusgrå linoljefärg Insida: Ljusgrå linoljefärg	Dörröppningen togs upp vid renoveringen 1923. Själva dörren är troligtvis tillverkad 1954 efter arkitekt Carlrens anvisningar.	Det utvändiga färgskiktet är vittrat och sprucket. Dörren och karmen bör målas om.	II	

Fönster	Sakristian har två rundbågiga fönster – ett mot norr och ett mot öster. Träkarmar monterade på halva murdjupet. Två rektangulära lufter nertill och två rundade lufter upptill. De yttre bågarna har korspröjs och klarglas. De inre bågarna är öppnas inåt och har tonat s.k. antikglas.	Utsida: Ljusgrå linoljefärg Insida: Bruten vit linoljefärg	Rötskador i fönsterkarmar och fönsterbågar har åtgärdats vid flera tillfällen. Senaste noteringarna vid renoveringarna 1923 och 1954. Inga noteringar om åtgärder annat än ommålning vid renoveringen 1988.	Det östra fönstret är i behov av ommålning och kittning. Färgen är pålagd i tjocka lager. Färgskiktet något vittrat och sprucket. Norra fönstret är i behov av översyn.	II III	
	I det norra gavelröstet finns ett litet lunettformat vindsfönster med klarglas i enkel båge med spröjs och sex rutor.	Utsida: Ljusgrå linoljefärg Insida: Okänt	Troligtvis från 1824.	Fönstret är i behov av översyn.	III	
Solbänkar	Grå kalksten.	-	Norra fönstrets solbänk byttes troligtvis 1988. Det östra fönstret har kvar ursprunglig solbänk från 1824.	Alger och lavar på östra och norra fasadernas solbänkar. Dessa bör rengöras.	III	
Fönsterbleck	Fönsterbleck i målad plåt är monterat på karmunderstyckena med en tunga ut över solbänken. Lunettfönstret har ett större fönsterbleck som täcker den putsade fönsternischen.	Ljusgrå oljefärg	Fönsterblecken tillkomna vid olika tillfällen. De rundbågiga fönstrens bleck är troligtvis från 1954 och skiljer sig till utförande från långhusets fönsterbleck som är av äldre slag.	Lunettfönstrets fönsterbleck har begynnande rostangrepp. Fönsterbleckens funktion bör ses över. Rostangrepp bör åtgärdas.	III	
Trappa	Utanför sakristians dörr på västra sidan ligger ett trapplan av kalksten. Trapplanet ligger i marknivå och omges av kyrkogårdens gräsmatta.	-	-	-	-	

Torn (utom lanternin), medeltida ursprung (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnads-del	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Grundläggning	Ej besiktad.	-	Tornet har medeltida ursprung. Grundläggningen härrör från 1100-talet.	-	-	
Väggstomme	Kalkstensmur med inslag av gråsten. Troligtvis även tegel i anslutning till fönstergluggar och andra muröppningar.	-	Tornmurarnas nedre delar härrör från 1100-talet. Tornets övre delar tillkom under 1200-talet. I murarna finns detaljer som visar hur tornet användes. I östra väggen under läktaren finns en torntrappa som utgjorde enda ingången till tornet under medeltiden. Runt murkrönet fanns under 1200-talet en skyttegång. Bjälkhålen efter denna skyttegång är synliga idag inifrån tornets översta våning. Sitt nuvarande utseende fick tornet 1824.	-	-	
Sockel	Sockel bestående av frilagt murverk upp till ca 30 cm från mark. Murverk av kalksten och gråsten. Ingen livförskjutning. Fogarnas kalkbruk bitvis urkratsat.	-	Tidigare var sockeln slätputsad och avfärgad. Murverket frilades troligtvis i samband med renoveringen 1988.	På norrsidan är sockeln låg. Gräs och jordytor ligger nära sockel och fasadputs med risk för fuktskador och smutsning. Markytorna närmast huskroppen bör dräneras och beläggas med makadam/singel som utmed södra sidan.	III	

Fasad	Spritputs med relativt grov ballast. Slätputsade hörn samt i fönsternischer och omfattningar kring fönstren.	Bruten vit kalkfärg	Putsen har lagats vid flera tillfällen. Vid renoveringen 1988 knackades all KC-puts bort. Tornet putsades om med kalkputs som kalkavfärgades.	Utstockning och ytputs i allmänhet i gott skick. Kalkavfärgningen vittrad och smutsad främst under norra fasadens fönster, samt i nederkant mot sockeln på norra fasaden. Vissa putsbortfall runt fönsterkarmarna.	III III	
Takfot	Profilerad trägesims bestående av tandsnittsfris, en kvarts rundstav, släta brädor och hålkälslist.	Vit linoljefärg	Trägesimsen är troligtvis ursprunglig från 1824. Vissa delar kan dock ha bytts ut. Senast ommålad 1988.	-	-	
Takstomme	Tornhuven utgörs av ett tälttak på vilket lanterninen har byggts. Takstolarna står på murkrönet. Hela konstruktionen vilar på bjälkar som är inmurade i tornmurarna. Integrerat i konstruktionen är de stolpar som ingår i lanterninen och klockornas upphängningsanordning. Konstruktionen är till största delen utförd i fyrskrätt timmer.	-	Tornhuven fick sin nuvarande form 1824.	-	-	
Taktäckning	Målad dubbelfalsad galvaniserad plåt som skivbeklädnad. Plåten är lagd på svall av stående, breda brädor.	Svart oljefärg	Tornet hade ursprungligen tjärat brädtak. Täckning med svartplåt utfördes troligtvis under 1800-talets andra hälft, då dagens svall bör ha lagts. Dagens plåttak utfördes 1954.	Färgen flagar och släpper. Plåtarna har börjat rosta. Taket bör målas om.	II	

Takavvattning	Hängrännor och stuprör av målad plåt i modernt utförande med mjuka böjar. Stuprören monterade på tornets norra och södra fasader med utkastare på långhustaket.	Svart fabriks-lackerad	Avvattningen från 1988. Tidigare saknades avvattning från tornet.	Avvattningens funktion bör ses över. Utkastarnas vattenflöde på långhustaket är stundtals alltför kraftigt.	II	
Västportal	Rundbågig portal av röd och grå kalksten. Rundbågens överdel är avtrappad i två nivåer. Kantiga poster med enkelt kapitälband av platta och hålkäl. Den s k tympanonskivan är formad som en treklöver. Tröskel bestående av grå kalksten (höjd 8 cm).	-	Portalen tillverkades på 1200-talet och är typisk för övergångstiden mellan romansk och gotisk stil. Karaktäristiskt för stilen är portalens utformning samt färgväxlingen mellan överdelens röda kalksten och de bärande delarnas grå kalksten. Ursprunglig placering i tornets norra fasad.	Portalen har vissa ilagningar med okänt material och ålder. Reliefvittring förekommer över hela portalen. Teknisk lagning bör utföras av stenkonservator. Tröskelhöjden är hög på ut- och insidan. Tillgängligheten bör undersökas.	III I	
Port mot väster	Vänsterhängd inåtgående dörr. Konstruerad som bräddörr, utvändigt klädd med profilerade panelbräddor spikade i rombmönster. Panelen är utsågad för att passa in i tympanonskivans treklöverform. Invändigt stående grova bräddor på två narar. Ålderdomlig beslagning.	Utsida: Ljusgrå linoljefärg Insida: Ljusgrå linoljefärg	Dörren är troligtvis flyttad tillsammans med portalen, som satt i den medeltida tornets norra fasad. Enligt historiska teckningar (se flik 15) satt porten och portalen i norrfasaden åtminstone mellan 1749 och 1819.	Portens färgskikt något vittrat. Bör på sikt målas om.	III	

Fönster	<p>Två stycken tvåluftsfönster med krysspröjs och sju rutor i varje båge:</p> <p>Ett större i första våningen åt norr. Karmen monterad på halva murdjupet. Blåst klarglas. Fönsterbågarna försedda med gångjärn och haspar.</p> <p>Ett mindre ovanför västportalen i tornets andra våning. Karmen monterad på halva murdjupet. Blåst klarglas. Fönsterbågarna försedda med gångjärn och haspar.</p>	<p>Utsida: Ljusgrå linoljefärg</p> <p>Insida: Ljusgrå linoljefärg</p>	<p>Fönstren med karmar och bågar förmodligen från 1824. Spröjsindelningen troligtvis ändrad under sent 1800-tal. Senast renoverade 1923 och 1954. Ommålade 1988.</p>	<p>Fönsterbågar och karmar i behov av översyn och ommålning.</p>	II	
	<p>Fyra stycken segmentbågiga enluftsfönster i tornets översta våning. Karmarna monterade i liv med fasaden. Enkla bågar med korsspröjs och tolv rutor. Åt väster två fönster som är något lägre än de övriga två åt norr och söder.</p> <p>Blåst klarglas. Fönsterbågarna försedda med krokar för att kunna plockas ner vid renovering.</p>	<p>Utsida: Ljusgrå linoljefärg</p> <p>Insida: Ljusgrå linoljefärg</p>	<p>Fönstren med karmar och bågar förmodligen från 1824. Senast renoverade 1923 och 1954. Ommålade 1988.</p>	<p>Fönsterbågar och karmar i behov av översyn och ommålning.</p>	II	

	Mot väster, söder och norr totalt fyra gluggar i tornmurarna. I gluggarna sitter glas som har satts i murbruket.		Gluggarna sitter i medeltida muröppningar. De öppnades upp och försågs med glas troligtvis vid renoveringen 1954. I södra fasadens glugg satt fram till 1954 ett litet tvåluftsfönster.	-	-	
Solbänkar	Under fönstret i första våningen åt norr. Solbänk av KC-puts utan avfärgning.	-	-	-	-	
	Under fönstret ovanför västportalen i tornets andra våning. Solbänk i kalksten.	-	-	-	-	
Fönsterbleck	Fönsterbleck av målad plåt är monterade under översta tornvåningens fyra fönster.	Ljusgrå oljefärg	Fönsterblecken troligtvis från renoveringarna 1923 och 1954.	Vissa fönsterbleck har begynnande rostangrepp och bör målas om. Framförallt på norra fasaden är fönsterbleckets droppnäsa alltför liten, vilket medför att fasaden idag har vissa fuktrelaterade skador.	II II	
Trappor	Den kalkstensbelagda gången över västra kyrkogården ansluter mot västportens tröskel. Framför porten ligger en kalkstenshäll i nivå med övriga ytor.	-	Vid renoveringen 1988 gjordes upptäckten att trapplanet framför västporten troligtvis var ett medeltida altarbord. Altarbordet byttes mot nuvarande kalkstenshäll. Samtidigt bör marknivån ha justerats och kalkstensbeläggningen ha utförts.	-	-	

Lanternin, 1824 (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnadsdel	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Väggstomme	Timmerkonstruktion – på utsidan klädd med breda, ramsågade brädor.	-	Timmerkonstruktion och brädvägg troligtvis ursprungliga från 1824.	-	-	
Fasad	Målad, galvaniserad plåt i skivtäckning med falsar. Lucköppningar i alla fyra väderstreck.	Ljusgrön oljefärg	Lanterninfasaderna hade ursprungligen träpanel. Fotografier från tidigt 1900-tal visar att fasaderna hade plåtklädsel som redan då var väderbiten. Nuvarande inklädnad med galvaniserad plåt härrör troligtvis från 1923 års renovering. Färgsättning troligtvis från 1969 eller 1988. Tidigare skall plåtfasaden ha varit målad i ljusröd nyans.	Färgskiktet är blekt och till viss del flagad. Fasadplåten bör rengöras och ommålas.	III	
Takfot	Profilerad trägesims bestående av tandsnittsfris, en kvartsstav, släta brädor och hålkälslist.	Vit linoljefärg	Trägesimsen är troligtvis ursprunglig från 1824. Vissa delar kan dock ha bytts ut.	-	-	
Takstomme	Tälttaks konstruktion av fyrskrätt timmer.	-	Lanternintaket fick sin nuvarande form 1824.	-	-	
Taktäckning	Falsad kopparplåt som skivbeklädnad. Plåten är lagd på svall av kantade brädor.	-	Lanterninen hade ursprungligen bräddtak. Detta ersattes med svartplåt under 1800-talets andra hälft. Nuvarande koppartäckning utfördes 1954.	-	-	

Taklucka	På östra takfallet en liten taklucka i kopparplåt.	-	Takluckan utförd i samband med att taket lades om 1954.	-	-	
Luckor i väggar	Rundbågiga parluckor i alla fyra väderstreck. Konstruerade som bräddörrar. Utvändigt klädda med hela plåtar i galvaniserad plåt. Invändigt utförda med liggande profilerad panel. Alla parluckor försedda med elektrisk öppning och intervallstängningsmekanism.	Röd oljefärg	Av luckornas invändiga panel att döma torde de vara från 1824. Enligt uppgift skall luckorna ha varit svartfärgade, troligtvis tjärstrukna, eller svartmålade. Enligt fotografier från tidigt 1900-tal var luckorna plåtklädda. Målades 1954 i mörk kulör. Nuvarande färgsättning kom till 1988 för att lättare se från marken om luckorna är öppnade eller ej. Nuvarande plåtklädsel från 1954.	Färgskiktet är blekt och till viss del flagad. Plåtklädseln bör rengöras och ommålas.	III	
Fönster	I östra fasaden på ömse sidor om parluckorna sitter två små enluftsfönster. Rundbågiga med korspröjs och sex rutor av blåst klarglas.	Ljusgrön linoljefärg	Fönstren är troligtvis ursprungliga från 1824.	Fönsterbågar och karmar i behov av översyn och ommålning.	II	
Takspira	Takspira bestående av klot och kors.	Klot och korsändar: gul oljefärg Korset: svart oljefärg	Klotet, som är utfört i kopparplåt med innanmäte i trä, nytillverkades vid renoveringen 1988. Det gamla klotets plåtar finns på bårhusets vind.	-	-	

II.2.2 Kyrkobyggnaden interiör

Fönster och dörrar i ytterväggar redovisas under II.2.1 Kyrkobyggnaden stomme, exteriör. Innerdörrar beskrivs under det rum åt som dörren öppnas åt.

Fast inredning i kyrkorum, kor, sakristia och på läktare beskrivs dels under II.2.4, dels i den bifogade rapporten ”Inventeringsprotokoll för Norra Möckleby k:a” daterad 2000-12-22 och utförd av konservator Eva Järnerot vid Jönköpings läns museum. Se under II.2.4 för beskrivning av den uppdelning som gjorts. Fast inredning i övriga utrymmen redovisas nedan.

Förklaring till beteckningar använda i kolumnen för prioritet:

- I Akut
- II Snarast Åtgärd inom tre år
- III Kan anstå Åtgärd avvaktas eller utförs i samband med andra åtgärder

Produkter vid 1994 års renovering

Putsade väggytor tvättades och avfärgades med putsfärg Serponit Gotlandskalk (ev. kalkfärg Våt) i brutet vitt. Sprickor lagades med Serponit hydrauliskt kalkbruk.

Snickerier och träinredning målades med linoljefärg av märket Uula. Bland de handlingar som finns bevarade från kyrkans invändiga renovering 1994 finns ett färgsättningsförslag upprättat av arkitekt Margit Westerlund vid Arkitektkontoret Eriksson & Westerlund AB i Borgholm. Dokumentet finns i Kalmar läns museums arkiv. Grå baskulörer i långhus, sakristia och vapenhus. Bänkinredning i ljusblå kulör. Accentkulörer i engelskt rött, vitt och gult. Förgyllda effekter på orgelfasad, läktarbröstning, altaruppsats och läktarpelare. De tunnvälvda trätaken målades i blågrå kulör. Trägolvet på läktaren lackerades och golvet i bänkkvarteren och i sakristian täckmålat som tidigare i rött. Bänkdörrarnas speglar svampades. Läktarens pelare marmorades. Takgesimsen ådringsmålades. Övriga trädetaljer täckmålades.

Kyrkorum, långhus och kor, 1824 (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnadsdel	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Golv	I mitt- och tvärgångar: Slipade grå kalkstensplattor (40 cm höga i utfallande längder). Enligt arbetsbeskrivningen lagda på fyllnad av skärvor, grus, sand, därpå tjärpapp, sedan koksstybb och sand igen. I koret: Förhöjt 14 cm, i övrigt likt mitt- och tvärgångarna.	-	Brädgolvet från 1824 bröts upp och nytt kalkstengolv lades in 1954. Hela kyrkogolvet grävdes ut. Den medeltida klövsadelkyrkans grundmurar finns bevarade i fyllnadsmassorna. Ett Kristushuvud från ett medeltida triumfkrucifix hittades. Fyndet placerades i en nisch i sakristians södra vägg.	-	-	
	I bänkkvarteren: Förhöjd 9 cm. Rödmålat brädgolv med smala spåntade brädor av furu, lagda i N-S riktning. Bjälklaget vilar på ett gjutet betongfundament.	Röd linoljefärg	Nytt golv lades i bänkkvarteren 1954. Trävirke behandlades med Cuprinol. Blindbotten och träbjälklag är ventilerat.	-	-	
Sockel	Golvlist av trä vid läktarunderbyggnadernas träväggar. I övrigt ingen sockel.	Grå linoljefärg	-	-	-	
Vägg	Avfärgad slätputs på kalkstensmur.	Bruten vit kalkfärg	Senaste avfärgningen gjordes vid reoveringen 1994.	På somliga väggpartier har kalkavfärgningen spruckit och faller bitvis bort.	III	

	Under läktaren finns underbyggnader på norra och södra sidan. Väggarna utgörs nedtill av skärmar med speglar liknande bänkinredningens. Däröver finns stående slätpanel inom enkelt profilerade ramar. Hörnen utgörs av läktarens fyrkantiga pelare.	Färgsättning likt övrig inredning. Linoljefärg	Läktarunderbyggnaderna tillkom 1988. Nuvarande färgsättning och bemålning härrör från renoveringen 1994.	-	-	
Taklist	Utmed långväggarna en kraftigt profilerad gesims av trä, sammansatt av tandsnittsfris nedtill, sedan platta, kvartsstav, hålkäl, platta och hålkäl.	Ådringsmålade linoljefärg	Från 1824. Senast ommålade 1994.	Spår efter vattenläckage vid N-V väggen. Gesimsens färgskikt bitvis skadade. Känslig punkt som bör hållas under uppsikt.	II	
	Utmed takvalvet vid gavelväggarna en gesims av trä bestående av tandsnittsfris och kvartsstav.	Ljusgrå linoljefärg	Från 1824. Senast ommålade 1994.	-	-	
	Under läktaren en enkel taklist bestående av kvartsstav utmed tornmuren. Runt läktarunderbyggnaden ingen taklist.	Ljusgrå linoljefärg	Troligtvis från 1824. Senast ommålade 1994.	-	-	

Tak	Långhusets tak: Tunnvälvt brädtak av handhyvlade brädor med smidda spikar. Lucka till långhusvinden finns i takets sydvästra hörn ovanför läktaren.	Blågrå linoljefärg	Själva taket är till största delen från 1824. Takets isolering förbättrades 1994. Taket har målats om vid flera tillfällen. Vid renoveringen 1923 målades fältindelning med grå ramar. Vid renoveringen 1954 målades fältindelningen över i en ljusgrå nyans. Vid renoveringen 1994 målades taket i en något mörkare blågrå nyans.	-		
	Tak under läktare: Horisontellt brädtak av handhyvlade brädor med smidda spikar.	Ljusgrå linoljefärg	Troligtvis från 1824. Bitvis kompletterat då läktarunderbyggnaderna tillkom 1988.	-	-	
Vindfång	Vindfång troligtvis murat av tegel innanför det ursprungliga portvalvet. Enkelt, modernt utförande. Vindfångets insida (golv, väggar och tak) beskrivs nedan.	-	Vindfånget tillkom vid renoveringen 1954.	-	-	
Dörrar	Pardörrar mot vindfång åt söder. Dörrbladen utförda som spegeldörrar. Moderna beslag. Vänstra dörren är gångdörr.	Ljusgrå linoljefärg	Från 1954.	Färgskiktet sprucket och avflagat. Troligtvis orsakat av temperatur- och fukt växlingar i vindfånget.	III	

	Pardörrar mot vapenhuset. Utförda som bräddörrar med profilerad panel i fiskbensmönster mot vapenhuset och slät baksida med två narar mot kyrkorummet. Ålderdomliga beslag. Vänstra dörren är gångdörr.	Ljusgrå linoljefärg Beslag och lås i svart oljefärg	Pardörrar och beslag från 1824. Spanjolettbeslaget troligtvis från 1900-talet.	Spanjolettbandtaget tar i muröppningen och skadar puts och avfärgning. Alternativ lösning bör undersökas.	III	
Läktarkolonner	Åtta fyrkantiga träkolonner. Fyra placerade i läktarens framkant och fyra placerade på var sida om mittgången, delvis integrerade i läktarunderbyggnaderna.	Marmorering i grått linoljefärg och lasyrolja. Förgyllda detaljer i kapitälerna.	Troligtvis tillverkade 1824. Marmoreringen förmodligen utförd vid senare tillfälle – troligtvis vid renoveringen 1994.	-	-	
Trappa	En rak trätrappa upp till läktaren på norra sidan invid tornmuren. 17 höjdsteg med 21 cm steghöjd utan sättsteg. Inbyggd undersida. Barriär med profilerad handledare och spegelfyllningar integrerade i läktarunderbyggnaden.	Trappsteg och vangstycken i mörkgrått och barriär i ljusgrått. Linoljefärg	Vangstycken och plansteg troligtvis från 1824. Barriär och handledare från 1954. Delvis ombyggd och integrerad i läktarunderbyggnaden 1988. Senast ommålad 1994.	-	-	
Fönsterbänkar	I fönsternischerna släthyvlar röd kalksten.	-	Från 1954.	-	-	
Fast inredning	Se II.2.4 Kyrkobyggnaden fast inredning.	-	-	-	-	

Läktare, troligtvis 1824 (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnadsdel	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	
Golv	Brädgolv av smala spåntade brädor lagda i N-S riktning. Under bänkarna i södra delen samt de bakre smala bänkarna i norra delen är golvet lackerat. I övrigt heltäckningsmattor. Orgel och spelbord på nedsänkt golv i mitten.	Brunbetsat och lackat	Golvet bitvis kompletterat då den södra läktartrappan togs bort.	-	-	
Vägg	Se långhus	-	-	-	-	
Taklist	Se långhus	-	-	-	-	
Tak	Se långhus	-	-	-	-	
Trappa	Brant trätrappa till långhusvinden. Inga sättsteg. Inbyggd undersida. Räcke med öppna kryss och profilerad handledare.	Planstegen omålade Vangstyckenas utsida och räcket gråmålade. Linoljefärg	Troligtvis från 1824. Senast ommålad 1994. Innan renoveringen 1954 hade även läktartrapporna och trappan till predikstolen liknande räcken.	-	-	
Räcken	Runt trappöppningen i norr ett räcke med spegelfyllningar och profilerad överliggare.	Ljusgrå linoljefärg	Troligtvis från 1954.	-	-	
	Framför norra långhusfönstrets överdel ett enklare träräcke av brädor.	Ljusgrå linoljefärg	-	-	-	

	På ömse sidor om orgeln, mellan orgelskåpet och läktarbarriären ett smäckert träräcke med svängda, öppna kors. Grindar på båda sidor.	Ljusgrå linoljefärg	Troligtvis samtida med orgeln, från 1896. På den norra sidan har själva staketet demonterats, där finns nu bara grinden kvar.	-	-	
Fast inredning	Bänkinredning och orgel med orgelskåp, spelbord samt läktarbröstningen beskrivs under rubriken "Fast inredning" nedan.	-	-	-	-	

Läktarunderbyggnad – samtalsrum under läktarens södra del, 1988 (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnads-del	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Golv	Målat brädgolv av spåntad furu lagt i N-S riktning. Golvnivån 10 cm över kyrkorummets golv.	Röd linoljefärg	Golvet lades 1988 då samtalsrummet byggdes.	Nivåskillnaderna kan utgöra tillgänglighetsproblem, vilket bör utredas.	I	
Sockel	Utmed väggarna mot kyrkorummet en målad trälist med spårfräst profil. Mot murväggarna ingen golvlist.	Grå linoljefärg	Från 1988.	-	-	
Vägg	Väggarna mot kyrkorummet utgörs av stående, spåntade och hyvlade brädor.	Bruten vit linoljefärg	Brädväggarna från 1988. I hörnen skyntas läktarkolonnerna, vilka är inbyggda i väggkonstruktionen.	-	-	
	Ytterväggen mot söder och tornmuren i västra väggen utgörs av putsad kalkstensmur.	Bruten vit kalkfärg	I tornmuren har den medeltida murtrappan frilagts.	-	-	

Tak	Horisontellt bräddtak av handhyvlade bräddor med smidda spikar. Samma utförande som under läktaren i övrigt.	Ljusgrå linoljefärg	Delvis tillverkat 1988. Nya snickerier utfördes lika befintligt då trappöppningen lades igen.	-	-	
Dörr	Inåtgående högerhängd dörr konstruerad som spegeldörr. Moderna beslag.	Grå linoljefärg	Tillverkad 1988.	Dörren behöver justeras för bättre gång. Sliter idag på den målade tröskeln.	II	
				Dörrstopp saknas med risk för skador på väggpanel.	II	
Fast inredning	Installationer för värme, el, ljud och ljus. Se avsnitt II.2.3 nedan.	-	-		-	

Läktarunderbyggnad – förråds- och vaktmästarrum under läktarens norra del, 1988 (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnads-del	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Golv	Målat brädgolv av spåntad furu lagt i N-S riktning. Golvnivån 10 cm över kyrkorummets golv.	Röd linoljefärg	Golvet lades 1988 då vaktmästarrummet byggdes.	-	-	
Vägg	Väggarna mot kyrkorummet utgörs av stående, spåntade och hyvlade bräddor. Läktartrappans brädinklädda undersida upptar rummets SV hörn.	Bruten vit linoljefärg	-	-	-	
	Ytterväggen mot norr och tornmuren i västra väggen utgörs av putsad kalkstensmur.	Bruten vit kalkfärg	-	Vissa fuktrelaterade skador på ytterväggen. Färgen flagar. Eventuellt pågående fuktvandring i väggen bör hållas under uppsyn.	II	

Tak	Horisontellt brädtak av handhyvlade brädor med smidda spikar. Samma utförande som under läktaren i övrigt.	Ljusgrå linoljefärg	Troligtvis från 1824.	-	-	
Dörr	Inåtgående vänsterhängd dörr konstruerad som spegeldörr. Moderna beslag.	Grå linoljefärg	Tillverkad 1988.	Dörrstopp saknas med risk för skador på väggpanel.	II	
Fast inredning	Väggfasta hyllor av modernt slag på norra och östra väggarna. Installationer i övrigt, se avsnitt II.2.3 nedan.	-	-	-	-	

Vindfång vid södra entrén, 1954 (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnads-del	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Pri- oritet	
Golv	Slipade kvadratiska kalkstensplattor likt övrigt golv i långhuset. Höjdskillnad mellan ytterportens och de inre pardörrarnas trösklar. Av tillgänglighetsskäl har en plywoodskiva passats in för att jämna ut nivåskillnaderna.	-	Vindfånget byggdes i samband med att kyrkan moderniserades och försågs med centralvärme 1954.	Nivåskillnaderna kan utgöra tillgänglighetsproblem, vilket bör utredas.	I	
Vägg/tak	Kalkputs och kalkavfärgning på stomme av trä.	Bruten vit kalkfärg	Från 1954.	Vissa fuktrelaterade skador. Ventilationen bör förbättras.	-	

Sakristia, 1824 (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnadsdel	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Golv	Målat brädgolv av spåntad furu lagt i N-S riktning. Isolerat bjälklag på betongplatta.	Röd linoljefärg	Konstruktionen troligtvis från 1923. Befintligt golv bröts upp, isolerades och återanvändes vid renoveringen 1954.	-	-	
Sockel	Låg, rundhyvlad golvlister av trä runt hela rummet.	Grå linoljefärg	Troligtvis från 1954.	-	-	
Vägg	Kalkputsad och kalkavfärgad.	Bruten vit kalkfärg	Avfärgningen utförd 1994.	Väggarna smutsade ovanför radiatorerna. Även nedfallande skräp från taket. Väggarna bör rengöras.	III	
	I södra väggen en nisch med glasruta.	Grå kalksten	Nischen iordningställd enligt arkitekt Carlgrens ritningar för ett medeltida Kristushuvud i trä som hittades under kyrkgolvet vid renoveringen 1954.	Mögelförekomst på Kristus-huvudet. Luftomsättningen bör förbättras.	II	
Taklist	Profilerad gesims av trä liknande den i långhuset.	Grå i två nyanser linoljefärg	Från 1824. Senast ommålad 1994.	-	-	
Tak	Tunnvälvt bräddtak av handhyvlade brädor med smidda spikar. I sydöstra hörnet en liten vindslucka för inspektion.	Blågrå linoljefärg	Från 1824. Takets isolering förbättrades 1994.	-	-	
Vindfång	Vindfånget utgörs av murens tjocklek. Ytter- och innerdörrarnas karmar har monterats i ytter- och innerväggarnas liv.	-	Dörröppningen togs upp och vid renoveringen 1923. Vindfånget tillkom troligtvis samtidigt.	-	-	

	Kalkstengolv. Kalkavfärgade väggar och tak.					
Dörrar	Innerdörr, vindfång mot västsidans utgång: Högerhängd dörr konstruerad som spegeldörr med sex speglar. Moderna beslag.	Ljusgrå oljefärg	Dörren troligtvis tillverkad 1923.	-	-	
	Dörr mot kyrkorummet: Vänsterhängd bräddörr med breda brädor och narar mot sakristian. På utsidan klädd med profilerad panel i fiskbensmönster. Ålderdomliga beslag.	Ljusgrå oljefärg	Från 1824.	-	-	
	Dörr till predikstolen: Högerhängd bräddörr med breda brädor och narar mot sakristian. På utsidan klädd med profilerade panel i fiskbensmönster. Ålderdomlig beslagning.	Ljusgrå oljefärg	Från 1824.	-	-	
Trappa	En rak trätrappa upp till predikstolen vid västra väggen. 9 höjdsteg a' 20 cm steghöjd. Utförd med sättsteg. Räcken på ömse sidor med profilerad handledare och spegelfyllningar. Utrymmet under trappan är igenmurat.	Plan- och sättsteg rödmålade Vangstycken och barriärer gråmålade linoljefärg	Hela trappan ändrades 1954. Ursprungliga trappan revs troligtvis helt.	Vissa sprickor i färgskiktet på barriären. Skadorna beror troligtvis på inomhusklimatet. Vissa justeringar i uppvärmningsrutinerna bör göras.	III	
Fönsterbänkar	I fönsternischerna släthyvlad röd kalksten.	-	Från 1954.	-	-	

Fast inredning	Ett litet kassaskåp inmurat under trappan till predikstolen.	Ljusgrå oljefärg	-	-	-	
----------------	--	------------------	---	---	---	--

Vapenhus, tornet plan 1 – medeltida ursprung (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnads-del	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Golv	Grovhyvlade, kvadratiska plattor av röd kalksten med fallande bredd. Lagda i rader i N-S riktning.	-	Av ytbehandlingen att döma bör plattorna härröra från 1824. Golvnivån är någon lägre än marknivån utanför västpporten.	-	-	
Sockel	Utmed södra och västra väggarna finns en murad, putsad och avfärgad sockel som är 25 cm hög och 25 cm djup. Utmed övriga väggar ingen sockel.	Bruten vit kalkfärg	Troligtvis ursprunglig från medeltiden. Kan ha fungerat som sittbänkar. Idag står två gravhällar på sockeln vid södra väggen.	-	-	
Väggar	Avfärgad slätputs på murar av kalksten.	Bruten vit kalkfärg	Vapenhusets östra vägg i den medeltida kyrkan hade en stor valvöppning i två våningar. Tunnvalvets båge motsvarade innertaket i dagens kyrksal. Valvöppningen murades igen då det nya långhuset uppfördes 1824. Väggarna avfärgades senast 1994. Ålderdomliga putsytor som delvis kan vara medeltida.	-	-	

	Under trappan till tornets andra våning finns toalett och el-centralen bakom en vägg av släthyvlad, spåntad panel.	Ljusgrå linoljefärg	Den spåntade brädväggens handhyvlade plankor är troligtvis från 1824. Under trappan byggdes elskåp och förvaring vid 1954 års renovering. Del av utrymmet gjordes om till toalett 1976. Väggens målades senast 1994.	-	-	
Tak	Bjälklag av grova träbjälkar och brädor. Bjälkarna har nord-sydlig riktning. Taket lutar från väst till öst.	Ljusgrå linoljefärg	Bjälklaget lutar från väst till öst. Förklaringen till detta är oklar. Eventuell förklaring ges i rumsbeskrivningen för tornrum plan 2 nedan.	-	-	
Dörrar	Till toalett under trappa. En högerhängd trädörr med tre speglar. Moderna beslag med pinngångjärn, mässingstrycke och toalettås med vred.	Ljusgrå linoljefärg	Från 1976.	Toaletten är inte tillgänglighetsanpassad.	I	
	Till elcentral under trappa. En Högerhängd bräddörr utförd i spåntad slätpanel utvändigt. Anslagslist monterad på dörrbladet. Moderna beslag med pinngångjärn och garderobslås.	Ljusgrå linoljefärg	Troligtvis från 1954.	-	-	

Trappa	<p>Brant trätrappa med öppna sättsteg och inbyggd undersida. Byggt i vinkel med 3 höjdsteg och vilplan utmed västra väggen och sedan 11 höjdsteg utmed norra väggen. Steghöjd ca 22 cm.</p> <p>Profilerad handledare och stolpar med stående spjälor på båda sidor av det övre trapplöpet. Trappsteg, insidan av vangstyckena och undersidan av obehandlad furu.</p>	<p>Målade detaljer:</p> <p>Ljusgrå linoljefärg</p>	Trappan och trappräcket troligtvis från 1824.	-	-	
Fast inredning	Två gravhällar av grå kalksten är resta mot södra väggen. De står på sockeln och är infästa upptill med svartmålade järnpiggar.	-	Gravhällarna restes troligtvis mot väggen vid 1800-talets slut. För beskrivning, se avsnitt II.2.4.	-	-	

El-central i vapenhuset under torntrappan, från 1954 (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnads-del	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Golv	Målat trägolv av spåntade brädor. Generalskarv mitt över golvet.	Rödbrun oljefärg	Golvet lades förmodligen in då el-centralen installerades vid renoveringen 1954.	-	-	
Väggar	Ytterväggens putsade yta har målats med oljefärg. Väggen mot toaletten är av målad spånskiva. Väggen bakom el-installationerna är av avfärgad puts. Väggen mot vapenhuset utgörs av den spåntade slätpanelens obehandlade baksida.	Bruten vit kalkfärg Ljusgrå oljefärg	Den spåntade brädväggens handhyvlade plankor är troligtvis från 1824. Under trappan byggdes elskåp och förvaring vid 1954 års renovering. Del av utrymmet gjordes om till toalett 1976. Väggen målades senast 1994.	Vissa fuktrelaterade skador på ytterväggen. Färgen flagar. Eventuellt pågående fuktvandring i väggen bör undersökas och åtgärdas. Jfr beskrivning i vaktmästarrum.	III	
Tak	Bjälklag av grova träbjälkar och brädor. Träytorna är obehandlade. I övrigt se beskrivningen av vapenhus-taket.	-	-	-	-	

Toalett i vapenhuset under torntrappan, från 1976 (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnads-del	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Golv	Släta, rektangulära kvadratiska plattor av röd kalksten, 80x30 cm. Breda fogar. Lagda i rader i Ö-V riktning.	-	Golvet lades in 1976 då toaletten inrättades.	-	-	
Sockel	Profilerad golvlist av trä i	Grå	Troligtvis från 1976. Senast	Vissa fuktskador pga läckande	I	

	modernt utförande.	oljefärg	ommålat 1994.	vattenledning under handfat (se nedan).		
Väggar	Målad glasfiberväv. På ytterväggen uppsatt direkt på murväggen. Övriga väggar utförda i spånskiva och spåntade brädor.	Ljusgrå oljefärg	Troligtvis från 1976. Senast ommålat 1994.	Vissa fuktskador pga läckande vattenledning under handfat (se nedan).	I	
Tak	Själva toalettrummet är byggt som en låda i utrymmet under trappan trappans undersida. Taket utgörs delvis av ett snedtak under trappan. Taket är isolerat med gullfiber. Snedtaket under trappan är likt väggarna klätt med målad glasfiberväv. Horisontellt tak av målad spånskiva.	Ljusgrå linoljaefärg	Troligtvis från 1976. Senast ommålat 1994.	-	-	
Installationer	Standardutrustning: WC-stol, handfat, skurho, varmvattenberedare m.m.	-	Från 1976.	Handfatets engreppsblandare är sliten och läcker på undersidan handfatet med fuktskador som resultat. Felen bör åtgärdas snarast.	I	

Tornrum (plan 2) (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnadsdel	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Golv	Brädgolv av spåntade breda brädor lagda i öst-västlig riktning. Ålderdomligt	-	Golvet sluttar från väst till öst. Lutningen, som är högst påtaglig, kan ha åstadkommit	-	-	

	utförande med smidda spik. Generalskarv över andra bjälken från öster.		för att tornrummet en gång har utgjort läktare i den medeltida kyrkan.			
Vägg	Kalkputsade och kalkavfärgade murar.	Bruten vit kalkfärg	Väggarna mot öster och väster bär spår av hur tornets valv har ändrats sedan medeltiden. Östra väggen var fram till 1824 öppen mot kyrkorummet. Då långhusets läktare byggdes lät man mura igen valvöppningen och sätta in pardörrar – dels i vapenhuset och dels i tornrummet på andra våningen.	-	-	
Tak	Tunnvalv av kalksten med vederlag i nord-sydlig riktning. Slätputs och avfärgning.	Bruten vit kalkfärg	Den första tornvåningen täcks av ett medeltida tunnvalv med vederlag i N-S riktning. Valvet är inte ursprungligt. I västra väggen finns spår av anfanget till ett äldre tunnvalv slaget i Ö-V riktning. Valvets slätputs är bitvis ålderdomligt. I trappöppningen i valvets sydvästra hörn syns rester av medeltida slätputs.	-	-	
Dörrar	Dörr till läktaren. Pardörrar konstruerade som bräddörrar med två narar. Ålderdomliga gångjärn och låsbeslag. Mot läktaren utförda med liggande, profilerad panel.	Mot tornrummet: blågrå linoljefärg Mot läktaren:	Från 1824.	Då dörrarna öppnas slår nararna i muröppningen med risk för att ytskikt och konstruktion skadas. Dörrstopp av rätt slag bör monteras.	III	

		ljusgrå oljefärg				
Trappor	Trappa till tornrum, plan tre. Nedre delen utgörs av en brant trätrappa med öppna sättsteg och inbyggd undersida. Trappräcke med enkel handledare och två stolpar. Endast vangstyckenas utsidor är målade. Trappan har 9 höjdsteg. Övre delen utmed södra tornväggen är utförd i kalksten och är troligtvis medeltida.	Blågrå linojefärg	Troligtvis från 1824. Trappans överdel är förmodligen medeltida till stora delar.	-	-	
	Trappa till läktardörrarna. Trätrappa med 3 höjdsteg. Utförd med plansteg och sättsteg. Obehandlad.	-	Troligtvis från 1824.	-	-	
Trapp-räcke	Runt trappuppgången från vapenhuset. Ett trappräcke i vinkel runt bjälklagsöppningen. Utförd med raka, enkla stolpar och överliggare.	Blågrå linoljefärg	Från 1824.	-	-	

Tornrum plan 3 (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnads-del	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Pri- oritet	Åtgärdat: datum och signatur
Golv	Råbruten kalksten lagda oregelbundet.	-	Golvet lades vid renoveringen 1954. Arkitekten tänkte att rummet kunde bli andaktsrum.	-	-	

Vägg	Kalkstensmurar med fogarna till viss del utstrukna med kalkbruk. Bjälklagshål på halva vägghöjden i västra och östra väggarna. Fönstergluggar i söder, norr och väster.	-	Tornrummet var ursprungligen indelad i två plan med ett träbjälklag. Idag syns bjälklagshål i västra och östra väggarna. I östra väggen finns en igenmurad öppning som antas ha lett till den medeltida kyrkans profanvåning på långhusvinden. Fönstergluggarna togs upp på 1950-talet, efter att ha varit igenmurade, trol. sedan 1824. I södra fasaden fanns ett tvåluftsfönster fram till 1954, då öppningen förminskades och gjordes om till glugg.	-	-	
Tak	Tunnvalv av kalksten med rester av murbruk från valvslagningen. Fogarna till viss del utstrukna.	-	Valvet med vederlag i östvästlig riktning är medeltida, troligtvis från 1200-talet.	-	-	
Järnräcke	Enkelt räcke av rundjärn kring trappöppningen i golvets sydvästra hörn. Obehandlat.	-	Tillverkat 1954.			
Trappa	Brant trappa av trä i rummets nordöstra hörn. En i kalksten murad trappa fortsätter i östra tornmuren.	-	Trätrappan tillverkades 1954. Genombrytningen i valvets nordöstra hörn och trappans överdel i tornmuren är troligtvis från 1200-talet. Stentrappan är idag öppen, men var troligtvis inkorporerad i murväggen under medeltiden.	-	-	

Tornrum plan 4 (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnads-del	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Golv	Brädgolv av grova brädor som har lagts i fackverket mellan lanterninens timmerstockar, som står på det murade valvet. Brädgolvet är lagt på bjälklag som vilar på fyllnadsmassor i fackverken.	-	Golvbrädorna är troligtvis tillkomna vid olika tidpunkter, mesta delen härrör med säkerhet från 1800-talet.	-	-	
Vägg	Kalkstensmurar med fogarna till viss del utstrukna med kalkbruk. Bjälklagshål på halva vägghöjden runt om i rummet. Fönsteröppningar i norr, söder och väster. Muröppningarna i norr och söder är avväxlade med kraftiga, gamla ekplankor. Muröppningarna åt väster är rundbågiga. De segmentbågiga fönsteröppningarna är murade i tegel i själva muröppningarna.	-	I öster finns en igenmurad, konkav öppning som når upp till murkrönet. Öppningen ledde troligtvis till en väktargång. Muren bör ha varit än högre under medeltiden. Översta skiftet är ommurat. Ungefär 175 cm över golvet finns en rad, i allmänhet snedriktade, bjälklagshål som idag är igenmurade utifrån. Ursprungligen var de avsedda för bjälkar som bar den yttre väktargången.	-	-	
Tak	Träbjälkar och brädor.	-	-	-	-	
Timmerkonstruktion	Träkonstruktion av grova timmerbjälkar som bär upp lanterninen och klockorna.	-	Från 1824.	Vissa spår av skadedjur i timmerkonstruktionen. Eventuellt pågående angrepp bör undersökas och åtgärdas.	II	
Trappa	Brant trappa av trä i tornets nordöstra del upp till tornhuven.	-	Troligtvis från 1824.	-	-	

Tornrum plan 5 (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnadsdel	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Golv	Brädgolv lagt i N-S riktning. Furubrädor av varierande ålder och dimensioner. Runt kanterna invid takfallet utgörs golvet av murkrönets stenar och murbruk.	-	Golvbrädorna är troligtvis tillkomna vid olika tidpunkter, mesta delen härrör med säkerhet från 1800-talet. På 1990-talet byttes delar av golvet ut pga fuktskador och röta.	-	-	
Vägg	Egentliga väggar saknas. Se "Tak" nedan.	-	-	-	-	
Tak	Träbjälkar och brädor. Runt om utgörs taket av tornhuvens takkonstruktion och stående brädsvall. Över utrymmets mitt utgörs taket av undersidan av lanterninens bjälkar och brädgolv.	-	-	-	-	
Timmerkonstruktion	Träkonstruktion av grova timmerbjälkar som bär upp lanterninen och klockorna. Väster om trappan upp till lanterninen har konstruktionen förstärkts med en enkel brädstötta.	-	Från 1824. Brädstötta troligtvis tillkommen under 1990-talet. Konstruktionen bitvis genomdräkt av läckande hydraulolja från tidigare installationer i lanterninen.	Vissa spår av skadedjur i timmerkonstruktionen. Eventuellt pågående angrepp bör undersökas och åtgärdas.	II	
Trappa	Brant trappa av trä upp till lanterninvåningen.	-	Troligtvis från 1824.	-	-	

Lanterninvåning (se CD med dokumentationsbilder under flik 15)

Byggnadsdel	Konstruktion och material	Färg: kulör och material	Kulturhistorisk kommentar	Brister/skador	Prioritet	Åtgärdat: datum och signatur
Golv	Brädgolv av grova brädor.	-	Troligtvis från 1824.	Golvet är bitvis genomdränkt av läckande hydraulolja från tidigare installationer, vilket medför ölad brandfara.	III	
Vägg	Väggarna utgörs av lanterninens konstruktion i fyrskrätt timmer med stående, ramsågade brädor. Rundbågiga lucköppningar i alla fyra väderstreck.	-	Från 1824. På väggarna finns klotter och färgstrykningsprover.	-		
Tak	Takstolar av fyrskrätt timmer och svallbrädornas undersida.	-	Troligtvis från 1824.	-	-	
Timmerkonstruktion	Timmerkonstruktionen bär upp såväl lanternin och tak som klockorna. Bitvis förstärkt med järndetaljer och kompletterande timmerstockar.	-	Från 1824. Förstärkningar med bandjárn och järnbalkarhar gjorts i omgångar.	Konstruktionen är bitvis genomdränkt av läckande hydraulolja från tidigare installationer, vilket medför ökad brandfara.	II	
Fast inredning	De två klockorna med tillhörande installationer för ringning, lucköppning, åskskydd och belysning.	-	Se vidare under rubriken II.2.3 nedan.	Se vidare under rubriken II.2.3 nedan	-	

II.2.3 Kyrkobyggnaden installationer

El och tele

Norra Möckleby kyrka elektrifierades vid renoveringen 1954. Innan dess hade kyrkan endast provisoriska installationer för belysning i kyrkorummet. Huvudkabeln ansluter till en punkt vid vägskalet nordväst om kyrkogården och går i marken utmed västra kyrkogårdsmuren, in genom västra grinden, sedan över kyrkogården mot tornet. Kabeln kommer in under tornets norra vägg invid långhusgaveln.

Huvudcentralen finns i ett skåp som 1954 byggdes under torntrappan i vapenhusets norra del. Mot västra väggen finns en skärmvägg av målad stålplåt med installationer för el och uppvärmning. På brädväggen mot vapenhuset finns installationer bl a för klimatstyrning och klockringning. En undercentral med säkringar för bänkvärmarna finns i vaktmästarrummet. Från el-centralen distribueras ström till kyrkans samtliga elektriska installationer: belysning, ljud, bänkvärmare, orgeln samt klockringning och lucköppning.

Grundinstallationerna härrör från 1954. På senare år har äldre, utdömda kablar bytts ut. Elsystemet sågs över i samband med kyrkans invändiga renovering 1994 då bänkvärmarna installerades. Nya kablar drogs till långhus, sakristia och torn. Samtliga eluttag och armaturer jordades. I kyrkan finns ett 15-tal jordade eluttag, varav åtta i långhuset, två i andaktsrummet, ett i vaktmästarrummet och fyra på läktaren. Nya styrenheter installerades för värme, ljus, ljud och klockringning. Arbetet utfördes av Connys Elektriska, Norra Möckleby, Färjestaden.

Kyrkorummets belysning styrs via strömbrytare och dimmer monterade i det norra bänkkvarterets bakersta bänkrad. Belysningen på läktaren styrs med separata strömbrytare. Belysningen styrs via ett system tillverkat av AVAB elektronik AB i Göteborg.

Beskrivning och ritningar för delar av anläggningen upprättades av Connys Elektriska vid åtgärder och installationer genomförda 1994. Vissa relationshandlingar och beskrivningar finns i elskåpet.

Elrevision utförs vart fjärde år genom avtal med Ahlqvists Ingenjorsbyrå HB i Kalmar. Vid senaste revisionen 2005 åtgärdades löst sittande åskskyddslinor i tornet. Klockorna anslöts. Ej använt kablage på långhusvinden avslutades i dosa. Arbetena utfördes av firma Rudestigs Elektriska i Långrälla, Färjestaden.

Service utförs normalt av Rudestigs Elektriska i Långrälla, Färjestaden. Löpande avtal finns med denna firma som kan tillkallas via jourtelefonnummer om problem uppstår.

I kyrkan finns ingen telefonlinje indragen. Närmaste telefon finns i församlingshemmet ”Möcklebygården”.

Brister/skador

Kyrkans elektriska installationer är till största delen från 1994. Det som idag återstår av äldre elinstallationer är elcentralens kopplingsdosor, kontakter och proppskåp. Även ingående strömkablarna är av äldre, tygomspunnen typ. Med tanke på brandfaran hos äldre installationer bör därför göras en noggrannare undersökning. På sikt bör äldre installationer bytas ut. (Prioritet III)

Värme och klimat

Vid renoveringen 1954 installerades vattenburen centralvärme i kyrkorummet, som därtills hade värmts upp med en stor kamin. En oljepanna sattes in i bårhuset (f.d. sockenmagasinet) och ledningar drogs in i långhus och sakristia via en kulvert som går mellan bårhuset och sakristians östra vägg. Den nuvarande Oljepannan är av fabrikat Calortecnica, typ 2 RCT. Brännaren är en Bentone electric oil, typ L17. Pannan och brännaren installerades 1987 och ersatte då de äldre enheterna från 1954. Förutom vissa rör närmast den nya pannan är övrig ledningsdragningsledning med asbestisolerade rör och grävd kulvert från 1954. Oljetanken står i bårhusets östra del. Tanken besiktigades och godkändes sommaren 2008. Schunten styrs av rumstermostaten på en av läktarpelarna. Enheterna är av fabrikat Landis & Gyr. Beskrivningar och instruktioner för oljepannan förvaras i Möcklebygården.

I långhuset finns 12 vattenradiatorer, vilka troligtvis installerades 1954. De ursprungliga termostaterna är demonterade och har ersatts med en digital uppvärmningstermostat av fabrikat Landis & Gyr, som är monterad på en av läktarpelarna. Under långhusfönstren sitter åtta stora panelradiatorer. Bakom korbänkarna sitter två flänsradiatorer. På ömse sidor av altartavlan sitter två mindre panelradiatorer. På läktaren sitter två stora flänsradiatorer vid tornmuren. I andaktsrummet sitter en stor panelradiator på tornväggen. Den sistnämnda är försedd med termostat. I sakristian sitter tre termostatförsedda vattenradiatorer – en stor panelradiator under det norra fönstret och två låga, kubiska flänsradiatorer under en träbänk vid östra väggen. I vaktmästarrummet sitter en mindre elradiator av fabrikat Siemens, typ 2NC4 102 2LU08 1 med en effekt på 100W. En liknande elradiator sitter även i toalettutrymmet.

År 1994 kompletterades systemet med elektriska bänkvärmare i långhuset. Bänkvärmarna styrs från ett reglage i vaktmästarrummet och är kopplade till den digitala rumstermostaten. Bänkvärmarna är av Fabrikat FRICO, Sverige och har en effekt på 100W. De är monterade parvis och sitter två par under var bänkrad.

I Norra Möckleby firas gudstjänst i regel var tredje vecka. Inomhustemperaturen i långhus och sakristia styrs automatiskt med rumstermostat och timer. Under den kalla årstiden hålls temperaturen på 10°C. På fredag innan gudstjänst höjs temperaturen till 13-14°C. På söndag morgon vid kl. 06:30 höjs temperaturen till 20°C. Värmen stängs av kl. 10. Samtidigt brukar kyrkvärden slå på bänkvärmarna, vilka får stå på tills gudstjänsten börjar. Uppvärmningssättet med snabba, korta värmetoppar har gett gott resultat. Inredning och inventarier har få klimatrelaterade skador som sprickor och flagad färg. Dessutom uppges kyrkans uppvärmningskostnader vara exceptionellt låga.

Sedan en tid tillbaks pågår mätningar av kyrkans inomhusklimat. Digitala dataloggar finns placerade i sakristian, predikstolen och läktaren med en referensmätare utomhus. I den klimatutredning som avslutades våren 2008 framgår att förhållandena i norra Möckleby kyrka inte påvisar några alarmerande resultat, med tämligen konstant temperatur och luftfuktighet och endast kortare förändringar vid gudstjänstillfällena. I sakristian har funnits viss tendens till fuktrelaterade problem. Textilskåpet vädras därför regelbundet. En avfuktare installeras under fuktigare årstider.

Vid det besök som gjordes 2008-06-10, i samband med vård- och underhållsplanens upprättande, var temperaturen i kyrkorummet 17,8°C. Den relativa fuktigheten var samtidigt 64% RH. Mätningar med liknande resultat gjordes även på läktaren, i predikstolen samt i sakristian. Utomhus var det soligt och lugn blåst med 24,4°C och 37,7% RH.

Brister/skador

Enligt den inventering som genomfördes i december år 2000 av konservatorer vid Jönköpings läns museum uppges att ”kyrkorummet känns fuktigt och har tendens till mögellukt”. Inventeringen pekar ut vissa mögelangrepp på föremål och väggar, samt att vissa textilier känns lätt fuktiga. Av klimatmätningarna att döma ligger grundtemperaturen under den kalla årstiden på 7-8°C, vilket stundtals innebär att kyrkan står praktiskt taget ouppvärmad. Analysen av mätresultaten visar att Norra Möckleby är en av tre kyrkor i samfälligheten med lägst grundtemperaturer under vinterhalvåret. Klimatstyrningen är i övrigt godkänd. Grundtemperaturen bör dock finjusteras till 10°C under den kalla årstiden. (Prioritet II)

Vatten och avlopp

Kyrkan fick kommunalt vatten och avlopp 1976, när ett toaletttrum inreddes under vapenhusets torntrappa. Handlingar för installation av vatten och avlopp upprättades av Byggkonsult BA Bengtsson AB i Kalmar. VA-systemet anslutningspunkt till det kommunala nätet finns utanför kyrkogårdens västra grind. Rördragningen går därifrån under den stenbelagda gången över västra kyrkogården. Rören går in under tornets norra vägg. På kyrkogården finns fyra vattenposter.

I toalettutrymmet finns förutom toalettstol även handfat och skurho varmvattenberedare. Beredaren är av fabrikat Thermia och rymmer 15 liter. Effekten är på 1500 watt vid 220 volt.

Avloppsrör för takavvattning från norra takfallet och sakristian är nergrävt i anslutning till värmekulverten på kyrkans norra sida. Avloppsbrunnen finns vid bårhusets sydvästra hörn. Avloppsrören förgrenas till anslutningar till kommunalt system på två håll – dels öster om kyrkogården – dels norr om kyrkogården. Avloppsrören spolades senast år 2006.

Vattenmätaren är placerad i toalettutrymmet.

Brister/skador

Engreppsblandaren på toalettens handfat är dålig i packningen droppar ner på golv och vägg med fuktskador som resultat. Blandaren bör repareras eller bytas ut för att undvika mer allvarliga skador, framförallt på väggen. (Prioritet I)

Ventilation

Mekanisk ventilation installerades 1976 i toalettutrymmet under torntrappan i vapenhuset. Frånluftsventil med integrerad fläkt sitter monterad på ytterväggen. Fläkten styrs av en timer av äldre typ. Ventilationsröret av målad galvaniserad plåt är draget synligt i norra tornväggens fönsteröppning.

I taket i andaktsrummets sydvästra hörn finns en frånluftsventil för självdrag. Ventilationen tillkom i samband med att läktarunderbyggnaden byggdes 1988. Rördragningen i målad galvaniserad plåt går synlig bakom trappan till långhusvinden på läktaren. Röret mynnar ut på långhusvinden.

Brister/skador

Ventilen i andaktsrummet är stängd. Anledningen till att ventilen är stängd bör undersökas. Ventilationsröret mynnar ut på långhusvinden strax intill springa vid tornmuren där fåglar bor och häckar. (Prioritet II)

Ljud

Kyrkans nuvarande ljudanläggning installerades under 1980-talets första hälft. Anläggningen är utformad och installerad av Ackes Ljud AB i Växjö. Ljudet styrs via mixerbord och förstärkare vid vaktmästarens plats i det norra bänkkvarterets bakersta rad. Mixerbord av typen RRM 9181 och förstärkare av fabrikat AKG, typ SR 300. Ljudanläggningen sågs över och kompletterades 1994, då Görans TV-service i Borgholm bl. a. installerade nya högtalare och ny utrustning för trådlös mikrofon.

Ljudanläggningen består av mixerbord, förstärkare, mikrofoner, högtalare och hörslina. Mixerbordet har sju kanaler och sju mikrofonuttag: altare, altarring, predikstol, ambon, körplats i koret, extern kanal för cd-spelare och slutligen en trådlös mikrofon. Hörslingan slås på automatiskt när ljudanläggningen startas.

I kyrkorummet sitter dubbel högtalare monterade i taket mitt över koret. Högtalaren är vitmålad med ljust tygmembran. I andaktsrummet sitter en enklare högtalare monterad över dörren.

Service av ljudanläggningar i Södra Ölands kyrkliga samfällighets kyrkor utförs normalt av Görans TV-Service i Borgholm.

Brister/skador

Ljudanläggningen uppges fungera tillfredsställande. Vissa klagomål har framkommit att hörslingans funktion är begränsad på läktaren. Eventuella brister bör undersökas och åtgärdas. (Prioritet II)

Klockringning, lucköppning och tornur

Kyrkan har elektrisk klockringning och automatisk lucköppning. Systemet installerades 1954 och är till viss del oförändrat. Elmotorerna till klockringningen är av fabrikat M&E Ohlssons Klockgjuteri & Armaturfabrik i Ystad (Klockringningsanordning 1954). Klämtapparaten är av typ MAC TRIII, tillverkad av Ingenjörfirman Gunder Sjögren AB i Malmö. Luckorna intervallöppnas med hjälp elektriska motorer med kuggstång. En elmotor per luckpar. Fabrikat FFD, typ DPIG 71 B-4, 0,37 kW. Lucköppningsanordningen är troligtvis från 1994, då det tidigare hydrauliska systemet byttes ut p.g.a. oljeläckage.

Norra Möckleby kyrka har två kyrkklockor, en stor och en mindre. Det digitala klockringningssystemet har program för olika ringningar: vid själaringning inleds klockan 10 med klämtning i en minut. Därefter följer själaringning efter ålder (för en person i 90-årsåldern pågår själaringningen i hela 17 minuter). Klockringningen styrs manuellt dels från bakersta bänkraden i det norra kvarteret – dels från el-centralen i vapenhuset. Ringningen är även försedd med timerfunktion.

Klockringningens funktion kontrolleras årligen genom avtal med Skånska klockgjuteriet AB, Hammenhög. Inspektioner på Öland utförs av Per Johansson och Göran Malmström.

Åskskydd

Åskledare finns monterad på långhus och torn. De installerades 1954. Funktionen besiktas i samband med elrevisionen vart fjärde år. Vid elrevisionen 2005 åtgärdades vissa brister med

löst hängande åskskyddslinor. Arbetet utfördes av firma Rudestigs Elektriska i Långrälla, Färjestaden.

Brister/skador

Klockorna är försedda med åskskyddskablar. Vid ringning utsätts dessa för slitage. Vid besiktningstillfället för vård- och underhållsplanen upptäcktes att storklockans kabel hade gått av helt. Felet bör åtgärdas omgående. (Prioritet II)

Brandlarm och brandskydd

Kyrkan saknar brandlarmanläggning och sprinkler. Dörrar och portar är brandskyddade genom kompletterande tätningslister. Åtgärderna utfördes 2007.

I kyrkan finns tre handbrandsläckare med skum. En är monterad på läktaren bakom orgeln, en i norra korbänken samt i el-centralen i vapenhuset. Släckarna servas vart fjärde år av Brandab Skydd & Säkerhet i Kalmar. Brandfilt finns i vaktmästarrummet.

Vägledande elektriska nödutrymningsskyltar monteras upp vid större gudstjänstillfällen. Skyltarna är portabla används även i grannkyrkorna. Skyltarna måste hängas upp om besökarantalet överstiger 150 personer. I Norra Möckleby finns fyra utrymningsvägar – genom sakristian, södra långhusporten, vapenhuset samt från läktaren ut i tornet. Dessa pekas ut i början av gudstjänsterna. Vid varje gudstjänstillfälle finns brandvakter vid utrymningsvägarna.

I kyrkan får vistas max 300 personer och då måste brandvakter finnas. Eftersom det finns goda utrymningsmöjligheter från läktaren får denna användas, till skillnad från många andra kyrkor.

Tillgänglighet

I maj 2008 genomfördes en studieresa i fyra av samfällighetens kyrkor. Resans syfte var att diskutera kyrkornas tillgänglighet. I Norra Möckleby finns vissa tillgänglighetshinder. Gången från västra kyrkogårdsgrinden är hårdgjord fram till vapenhusentrén. Fortsättningen till den södra entrén är grusbelagd. Entréerna ligger i markplan. Den medeltida portalens tröskel är tämligen hög (ca 12 cm). Även den södra entrén har vissa höjdskillnader – dels två trapplan utanför porten, dels trösklar i ytterporten och vindfånget. Nivåskillnaden i vindfånget har korrigerats genom provisoriskt inlagt golv av plywood. Vidare utgör tröskeln i pardörren mellan vapenhus och långhus visst hinder. Även nivåskillnaden mellan långhusets och korets golvytor utgör hinder. Toaletten i vapenhuset är inte tillgänglighetsanpassad. Hörslina är installerad i kyrkorummet.

Brister/skador

Efter studieresan våren 2008 sammanställdes förslag till Norra Möckleby kyrkas tillgänglighetsanpassning. I stora drag innebär förslaget att göra entrén via västporten tillgänglig genom vissa markarbeten och ramper över trösklarna i västporten och vapenhuset. Ramp behöver även byggas för att uppta höjdskillanden mellan långhusets och korets golvnivåer. Vidare finns önskemål om att inreda en handikappanpassad bänkrad med plats för rullstol. Toaletterummet bedöms inte kunna tillgängliggöras. Förslaget bör bearbetas och utpekade hinder åtgärdas. (Prioritet I)

II.2.4 Kyrkobyggnaden fast inredning

(Lösa inventarier redovisas under II.2.5.)

Inventering av kyrkans bemålade inventarier gjordes 1993 inför kommande renovering av kyrkans interiör. Vid renoveringen 1994 målades altarpupsatsen om. Färgsättningen togs fram av Margit Westerlund. Linoljefärg av märket Uula användes. Orgelfasaden och läktarbröstningen målades och förgylldes med bladguld och slagmetall. Predikstolens ursprungliga färgsättning togs fram. Färgskikten konserverades och bättringsmålades av konservator Leif Berg vid Jönköpings läns museum.

År 2000 inventerades kyrkans bemålade fasta (och lösa) inventarier av konservatorsateljén vid läns museet i Jönköping. Inventeringen redovisas i rapporten ”Inventeringsprotokoll för Norra Möckleby k:a”, sammanställd år 2000. Rapporten innehåller såväl en allmän bedömning av inredningens (och föremålets) tillstånd, klimat- och förvaringsförhållanden, som en objektsvis redovisning av skador eller andra problem. Analysen föreslår också en handlingsplan för åtgärder och rekommendationer för förebyggande skyddsarbeten. Rapporten bifogas i sin helhet, se bilageförteckning.

Nedan behandlas delar av kyrkans fasta inredning. En del av objekten finns även beskrivna i Jönköpings läns museums inventeringsrapport. Här beskrivs även kyrkorummets fast monterade belysningsarmaturer, kyrkans klockor samt dopfunten.

Brister/skador

När det gäller fast inredning bedömer Jönköpings länsmuseum att inga konserveringsåtgärder är akuta. I rapporten påpekas dock fukt- och mögelrelaterade problem på väggar och ytor i anslutning till vissa föremål: ”De mögelangripna objekten sitter tätt intill väggen, varför det kan ha bildats ett mikroklimat med gynnsamma förhållanden för mögeltillväxt.” Åtgärder för bättre luftväxling bakom aktuella objekten bör diskuteras med konservator eller antikvarie. Inventarierna bör rengöras av konservator. Mögel och fuktbindande smuts på väggar och övriga ytor bör kontinuerligt avlägsnas av kyrkans personal. (Prioritet II)

Orgelfasad med orgelverk

Kyrkans första orgel köptes 1860 begagnad från Hölö kyrka i Södermanland, dit den hade skänkts på 1760-talet. Den hade 7 stämmor, var byggd av Jacob Westervik och reparerad av Peter Strand. Den andra orgeln byggdes 1892 av Åkerman & Lund. Den omfattade 10 stämmor, fördelade på en manual och pedal. Orgelfasaden hade ursprungligen en ockragul bemålning. Färgsättningen ändrades till en ljusgrå skala, troligtvis vid renoveringen på 1920-talet.

År 1966 anlitas domkyrkoorganisten Ture Olsson i Växjö. Orgeln från 1892 skulle byggas om. Arbetet kom att utföras av I. Johansson vid Västbo Orgelbyggeri i Långaryd. Orgeln, som vi ser och upplever den idag, har 10 stämmor fördelade på två manualer och pedal. Systemet är helmekaniskt. Den gamla orgelfasaden försågs med nytt spelbord. Det gamla lyftes bort och står idag i tornets andra våning.

Orgelfasaden har arkitektonisk utsmyckning. Nederdelen är indelad i tre pipfält. Det mittersta är större och skjuter ut något. Pipfälten inramas av pilastrar och avgränsas upptill av en arkitrav med tandsnittsfris och profilerade lister. Orgelfasaden kröns av ett rundbågigt pipfält

inramat av kolonner, lövsågsarbeten och på arkitraven texten SOLI DEO GRATIA i förgyllda bokstäver. Krönet flankeras av lövsågsarbeten och fialer.

Orgelfasaden är idag målad i grå färgskala med effekter i guld. Målningsarbetena utfördes vid den invändiga renoveringen 1994. Enligt den inventering som genomfördes av konservatorsateljén vid Jönköpings läns museum år 2000 bedömdes orgelfasadens färgskikt och förgyllning vara i stabilt tillstånd och därför inte i behov av åtgärder.

Orgeln, som instrument, behandlas i den inventering av Södra Ölands Kyrkliga Samfällighets kyrkans orglar som utfördes av Börje Tornborg år 2004. Inventeringens uppgifter avseende Norra Möckleby kyrkas orgel bifogas, se bilageförteckning.

Årlig översyn utförs av A. Mårtenssons orgelfabrik AB, Lund. Vid senaste översynen (2008-05-13) stämde orgeln.

Brister/skador

Enligt protokoll fört vid inventering och underhåll av orgeln nämns att orgeln bör rengöras inom ett par år. Intill dess måste stämningsarbete hållas på ett minimum. Vid översynen rekommenderades även att församlingen låter en elektriker titta på och åtgärda följande: Notbelysningen ger en irriterande ton ifrån sig. Motorskyddet ger även en ton ifrån sig. Detta kan eventuellt monteras in i fläkthuset. Arbetena uppges kunna åtgärdas av elektriker. (Prioritet II)

Bänkinredning

I Norra Möckleby finns idag två stora bänkkvarter med 13 bänkrader vardera. Bänkarna är slutna mot mittgången och öppna åt sidogångarna mot norr och söder. Främsta bänkraden i norra kvarteret är något kortare (under predikstolen). Bakersta bänkraden i södra kvarteret är något kortare (vid entrén). I koret finns två kvarter, ett på var sida om altaret. Bänkinredningens nuvarande utformning är ett resultat av kyrkans renovering 1954. Delar av den äldre bänkinredningen (främst dörrar och vissa bänkfronter) återanvändes.

Trots vissa ändringar har kyrkan haft sluten bänkinredning sedan tiden före 1824 då den gamla kyrkan revs. Många detaljer har återanvänts vid de renoveringar som gjorts. Bänkkvarterens fronter har stora, förhöjda speglar. Bänkgavlarna är helt släta mot sido- och mittgångarna. Bänkdörrarna mot mittgången har förhöjda speglar av två olika typer. Gångjärnen är handsmidda och fästa med handsmidda spik. De åtta främsta bänkradernas dörrspeglar har barockfyllningar. En likadan dörr utgör del av altaret i sakristian. Dessa kommer troligtvis från den gamla kyrkan. Enligt Boström (1946) är de tillverkade 1763. De åtta bakersta bänkdörrarna har nyklassicistiska fyllningar. De tillverkades av finsnickaren Peter Isberg, som även utförde predikstolen och övriga trädetaljer i inredningen när den nya kyrkan uppfördes.

Sittbrädor, fotstöd och psalmbokshyllor är från 1954. Ryggstöden skall ha återanvänts. Bänkarna är idag invändigt målade i bruten vit kulör. Dörrarnas ramverk är målade i blå kulör. Listverk och fyllning är något mörkare blå. Själva spegeln är gulmarmorerad med listverk i engelskt rött. De släta bänkgavlarna är målade i samma mörkare blå kulör som dörrarnas listverk. Överliggarna är laserade i mörkgrått. Golvlisten är täckmålade mörkgrå. Trägolvet i bänkkvarteren är målat i engelskt rött. Den nuvarande bemålningen och färgsättningen härrör från kyrkans invändiga renovering 1994.

På läktaren är bänkarna öppna. De tillverkades vid renoveringen 1954. I söder finns tre hela bänkrader i läktarens framkant och en kortare längst bak. I norr finns en hel bänkrad och tre kortare. Tidigare fanns ytterligare två bänkrader i norr i läktarens framkant. De togs troligtvis bort vid renoveringen 1988. Bänkarna är täckmålade i bruten vit kulör.

Brister/skador

Bänkinredningen har vissa sprickor i färgskiktet, men är i övrigt i gott skick. Somliga bänkfronter är spruckna, men skadorna uppfattas som gamla. Inga åtgärder.

Vissa slitageskador i S-Ö korbänken där katafalkerna förvaras. Fortsatt och onödigt slitage bör undvikas. Nytt förvaringsställe för katafalkerna bör övervägas. (Prioritet II)

Läktarbröstning

Läktaren byggdes när det nya långhuset uppfördes 1824. Enligt arkitekt Gerss anteckningar skulle den rymma hela 120 personer. Läktarbröstningen är troligtvis från 1824 och är byggd som en ramverkskonstruktion med en bred överliggare. Fronten mot kyrkorummet är målad i ljusgrå nyanser med inslag av guld i listverken kring speglarna och engelskt rött i tandsnittsfriksen under överliggaren. Fronten har fjorton speglar målade i bruten vit kulör med effekter i grått och guld. Färgsättning från renoveringen 1994.

Brister/skador

Färgskikten är i allmänhet i gott skick. Endast obetydliga sprickor eller skador. Ingen åtgärd.

Altare och altartavla samt altarring och knäfall

Kyrkans tidigare altaruppsats var utförd av Peter Buschberg 1746 och var en förenklad upplaga av Kalmar domkyrkas altartavla. I denna altaruppsats ingick ett krucifix och träfigurer: tron och hoppet, lammet med korsfanan, samt fyra barnänglar. Samtliga delar har bevarats för eftervärlden och pryder idag predikstolens skärmtak och kyrkans nya altaruppsats. Träfigurerna genomgick konservering på 1990-talet. Tidigare förvarades de i tornets andra våning.

Kyrkans nuvarande altaruppsats är från 1880-talet. Den byggdes delvis om och kompletterades vid renoveringen 1954. Altaruppsatsen är utförd i trä och består av två kolonner som uppbär en rundbåge och en enkel flack gavel. Kolonnerna står på postament och socklar i två våningar. På andra våningen över altaret är ett textfält med förgylld ram krönt av en rosett. Altaruppsatsen inramar altarmålningen med rundbågig överdel. Kolonnerna är rödbruna mot den övriga arkitekturen i olika grå nyanser. Kolonnernas bas och kapital är metallbelagda. Ovanpå andra våningens socklar står två av träfigurerna: på norra sidan lammet med korsfanan och på södra sidan en ängel med ett kors.

Altartavlan föreställande Kristi förklaring är målad 1886 av den kände konstnären Bengt Nordenberger. Den flacka gaveln som avslutar altaruppsatsen uppåt tillkom 1954 på arkitekt Nils Carlgrens inrådan för ett bättre samspel mellan altaruppsatsens och takvalvets rundbågar. Altarringen är kantig med brutna hörn. Räckets har vadderad överliggare och rundsvarvade stolpar. Vid renoveringen 1954 flyttades altarringen ut från korväggen. Samtidigt gjordes knäfallet lägre och bredare. Idag är överliggaren och knäfallet klädda med rödbrunt ylletyg.

Även altaret och predellan gjordes om vid renoveringen 1954. Predellans höjd minskades. Altarets fundament gjordes om. Bortplockade delar från predellan och altarets front förvaras idag i bårhuset.

Altaruppsatsen var ursprungligen målad i mörkare kulörer, ev. bruna toner med marmorering. Färgskalan ändrades vid 1920-talets renovering till ett grönt tema med accenter i rött och guld. Altarringens kulörer gick i gult. Vid renoveringen 1954 ändrades färgskalan till grått för att överensstämma med predikstolens bemålning. Den nuvarande färgsättningen togs fram av arkitekt Margit Westerlund vid renoveringen 1994.

Vid södra korväggen finns ett sidoaltare i anslutning till dopfunten. Altaret tillkom vid renoveringen 1954. Ovanför altaret hänger ett krucifix, vars Kristusfigur härrör från den äldre altaruppsatsen. I sakristian finns ett bönealtare på väggen mot kyrkorummet. Det är delvis byggt av en av den gamla kyrkans bänkdörrar (se ovan). Ovanför altaret finns en nisch i väggen, där ett Kristushuvud från ett medeltida triumfkrucifix förvaras (se nedan). Bredvid altaret har en medeltida piscina (uttömningssten för dopvatten) murats in i väggen.

Brister/skador

Enligt konservatorsrapport från år 2000 uppges altaruppsatsen vara i gott skick. Bemålade ytskikt är i gott skick och lämnas utan åtgärd.

Predikstol

Predikstolen utfördes 1825 av snickaren Peter Isberg i Algutsrum. Ritningarna gjordes av dåvarande magister N. I. Löfgren. Predikstolen består av en väggfast korg med ingång från sakristian. Ovanför dörren hänger ett baldakintak. Predikstolen har firsidig plan och på väggen runt dörren från sakristian är målat ett draperi i blått. Över dörren är en metallbelagd sol. Baldakintaket har två änglaskulpturer i vardera ytterhorn och krönes av ett klot med kors. Änglaskulpturerna kommer från den gamla altaruppsatsen (se ovan). Två av fyllningarna på korgen har separat skurna metallbelagda symboler. Lagens tavlor pryder mittfältet. Bokstödet har en reliefskuren ängel undertill.

Vid renoveringen 1994 togs predikstolens ursprungliga färgskikt fram av konservator. Bevarade skikt konserverades och övriga ytor målades i kulörer motsvarande framtagna ursprungliga ytor. Draperimålningen runt dörren har troligtvis ursprunglig blågrön kulör. Överdelen är rekonstruerad. De blå banden runt baldakintaket är delvis original. Övrig färgsättning har gjorts med utgångspunkt i bevarade originalskikt. Vid renoveringen på 1920-talet målades predikstolen i vitt och guld, för att 1954 istället målas i grå färgskala.

Brister/skador

Predikstolens bemålning uppges vara i gott skick i den inventering som genomfördes 2000 och lämnas utan åtgärd.

Belysning

Kyrkorummet belyses av fyra större mässingskronor med vardera två kransar. Två hänger på ömse sidor i koret, två över bänkkvarteren i kyrkorummets mitt. Mässingskronorna bär inga inskriptioner, men skall enligt Ragnhild Boström vara från 1700-talet. Bakom dessa hänger två kristallkronor med två kransar vardera. Den ena, i rokokostil, är från 1700-talet och hänger längst bak över det södra bänkkvarteret. Den skänktes av riksdagsmannen Per Johnsson i

Strandtorp. Johnsson ledde arbetet då den nya kyrkan uppfördes. Den andra kristallkronan hänger över norra bänkkvarteret och är utförd i gustaviansk stil. Den skänktes av G. Andersson i Kalmar och hängde fram till 1954 i koret.

I kyrkan finns tre kronor av svarvat trä med armar i smidesjärn. Två hänger över läktaren framför orgeln. Dessa är försedda med halogenbelysning. I sakristian finns en liknande träkrona med glödlampor. Samtliga träkronor är gulmålade, vilket gjordes vid renoveringen 1994.

Alla ljuskronor har pendellänkar i smidesjärn och med träkulor. Träkulorna är rödmålade, vilket de skall ha varit ursprungligen. Vid renoveringen 1994 framkom önskemål om att låta bronsera kulorna. Antikvariska kontrollanten och Riksantikvarieämbetet krävde att den röda färgen skulle bevaras. Samtliga ljuskronor restaurerades och försågs med nya elektriska installationer vid renoveringen 1994. Arbetet utfördes av firma Lindstedt och Sons Gelbgjuteri i Färjestaden.

I kyrkorummet finns även sex spotlights, tre på var sida i koret. De monterades på takgesimsen år 1974, för effektbelysning av altaruppsatsen. Under läktaren finns fyra glasplafonder troligtvis inköpta vid 1988-års renovering då läktarunderbyggnaderna tillkom. I andaktsrummet finns en mindre mässingskrona med sex armar och ljusbärare för glödlampor. På orgelfasaden sitter fyra små lampetter med glödlampor och smala, stavformade glaskupor.

I vapenhuset, samt i tornets andra våning finns två väggarmaturer av typen utomhusbelysning, vilka troligtvis härrör från 1950-talet. I vaktmästarrummet sitter en lysrörsarmatur. Övrig belysning i el-centralen, i toaletterummet, samt i tornets övre våningar består av porslinsarmaturer med vit glasglob.

Brister/skador

Ljuskronorna genomgick översyn och reparation 1994. Samtliga belysningsarmaturer är enligt uppgift skyddsjordade. Ingen åtgärd. Se även II.2.3 Kyrkobyggnaden installationer, El och tele.

Dopfundt

Kyrkans dopfundt av röd, släthuggen kalksten är uppställd i korets södra del framför sidoaltaret. Den åttakantiga cuppan är förutom två vapen i relief odekorerad och släthuggen. Det ena vapnet är det Hammarskiöldska – det andra är helt slätt. Enligt uppgift är cuppan skänkt av Arfwid Hammarskiöld år 1650. Detta var innan han gifte sig, därav det utförda vapnet, ämnat för hustrun. Dopskålen av tenn införskaffades 1781. Cuppan restaurerades 1954 och försågs med en nytillverkad fot enligt arkitekt Nils Carlgrens avvisningar för att bättre höra samman med den gamla cuppan.

I vapenhuset finns delar av två medeltida dopfundtar. Den ena är mellanstycket till en s.k. paradisfundt av ljus kalksten. Enligt Borg (2002) är den tillverkad på Gotland. Det runda mellanstycket är smyckat med fyra utstående människohuvuden: en konung med krona (ev. Helig Olov), en biskop med mitra och två skägglösa huvuden med pagefrisyr. I mitten finns ett genomgående uttömningshål. På ömse sidor om konungen finns en vågrät sågsknittsbård. Troligtvis utförd omkring 1230-50 av samme gotländske mästare som huggit funten i Kulla, Lagunda härad i Uppland. Den andra bevarade delen är fragmentet av en cuppa. Enligt Borg tillverkad på Gotland runt 1250.

Gravhällar och runstenar

I Norra Möckleby finns flertalet gravhällar. De är i allmänhet välbevarade eftersom många av dem har legat i golvet i den gamla kyrkan. Idag finns bara två av gravhällarna inne i kyrkan. De är resta mot vapenhusets södra vägg. Den ena tillhör kyrkoherden Peter Collstadius (död 1728) och hans hustru. Den andra tillhör troligtvis befallningsmannen över Öland, Simon Olofson Blix, som avled 1655. Framför södra entrén ligger två kalkstenshällar, varav en verkar vara en gravhäll med bokstavsinskriftioner. I bårhusets golv finns ett stort antal intressanta och välbevarade hällar. Försiktighet bör vidtas vid arbeten i bårhuset. I övrigt finns ett antal hällar, stenar och fragment runt om på kyrkogården.

Brister/skador

Det bör nämnas att kalkstenshällar och fragment har påträffats, bl. a. framför västra porten och i kyrkogårdsmuren. Dessa kan enligt antikvariärens utsago vara delar av kyrkans medeltida altare. Med respekt för altarets status bör övervägas att undersöka frågan närmare och eventuellt flytta in hällarna/fragmenten i kyrkan. (Prioritet III)

Kyrkklockor

I Norra Möckleby finns tre kyrkklockor. I tornet hänger två klockor. Lilla klockan, hängande åt öster, tillverkades 1663 och har följande inskriftioner:

<p style="text-align: center;">ANNO 1663</p> <p style="text-align: center;">SOLI DEO GLORIA</p> <p style="text-align: center;">HOLMIÆ ME FUNDEBAT IOHAN MEYER</p> <p style="text-align: center;">GLORIA IN EXCELSIS DEO ET IN TERRA PAX</p>

Storklockan sattes upp efter den äldre som spruckit. Den nya klockan gjöts 1947 av M & E Ohlssons Klockgjuteri i Ystad och har följande inskriftioner:

<p style="text-align: center;">ÄRA VARE GUD I HÖJDEN OCH FRID PÅ JORDEN</p> <p style="text-align: center;">RING IN GUDSTJÄNSTTID, SJUNG IN ARBETSTID, BED IN HJÄRTEFRID</p> <p style="text-align: center;">1947: DÅ YNGVE BRILIOTH VAR STIFTETS BISKOP; SIGFRID HENRIKSSON KYRKOHERDE; EINAR PETERSSON, KOMMINISTER I NORRA MÖCKLEBY; VIKTOR ÅHLUND OCH GÖSTA HASSELBOM KYRKOVÄRDAR; GUSTAF ENESTAD, KANTOR; JOHN JOHANSSON, KYRKVÄKTARE; ALBIN ANDERSSON, WELBUR FREDRIKSSON OCH GERHARD JOHANSSON MEDLEMMAR I KYRKORÅDET, BLEV DENNA KLOCKA GJUTEN AV M. & E. OHLSSONS KLOCKGJUTERI I YSTAD.</p>
--

Kyrkans gamla storklocka är sprucken och hänger sedan 1960-talet i en klockstapel i kyrkogårdens sydvästra del. Stora klockan är gjuten av Gerdt meyer i Stockholm 1634 och enligt inskrift skänkt av Peder Michelsson Hammarskiöld mf fl.:

GLORIA IN EXCELSIS DEO IN TERRA PAX HOMINIBUS BONA VALUTAS.

PEDHER HAMARSKIÖLD BERGERUS JONAE GALLIUS HOFVEDSMAN OCH
SKIEPSCAPPITEN ANDERS RAFUELSON SKIEPSCAPPITEN JON HOLM KNUT
OLOFSON I GUNNARTORP.

DURCH GOTTES HILF GOSS MICH GERDT MEYER IN STOCKHOLM ANNO 1643

Primklockan av malm köptes 1738 på inrådan av den visiterande biskopen. Den gamla klockan hade borttrövats av fienden 1677. Primklockan är idag förkommen.

Textilförvaring

Textilförvaringen är anordnad i sakristian i dels i ett högskåp utfört i ekfaner, dels i en lådhurts för liggande förvaring. Högskåpet har hängförvaring till vänster bakom pardörrar. Till höger bakom en smalare dörr finns. Nederst i den vänstra delen finns tre smålådor. Skåpet är troligtvis tillverkat på 1960 eller 70-talet. Ett likadant skåp finns i vaktmästarrummet. Bägge skåpen har troligtvis stått på var sida om fönstret mot sakristians norra vägg. Det ena flyttades till vaktmästarrummet då läktarunderbyggnaden tillkom 1988.

I sakristians nordvästra hörn finns en stor lådhurts byggd i furufaner. Hurtsen har elva lådor för liggande förvaring av kyrkans ömtåliga textilier.

Brister/skador

I Jönköpings läns museums inventering nämns att textilierna kändes fuktiga då inventeringen genomfördes i december månad 2000. Konservator Eva Järnerot påpekade att fuktrelaterade skador kan uppstå på textilierna.

Skåpet hålls idag öppet för vädring, vilket sköts med jämna mellanrum av kyrkovaktmästaren. I rekommendationen framhålls att ett rymligare skåp är att föredra med tanke på fuktighet och eventuella nötningsskador då textilierna tvingas in i det trånga skåpet. Dessutom är skåpets ekfanér skadat på flera ställen. Eventuellt bör ny textilförvaring införskaffas. (Prioritet II)

II.2.5 Inventarier

På 1910-talet gjordes en inventering och beskrivning av Norra Möckleby kyrkas inventarier. Dokumentationen finns i ATA. Församlingen har en inventarieförteckning som har uppdaterats av antikvarie Monika Rasch. Förteckningen finns i en databas och kompletterar tidigare inventeringar.

Kyrkans bemålade inventarier (och viss fast inredning) har inventerats av konservatorsateljén vid läns museet i Jönköping. Totalt inventerades elva objekt (varav sju är lösa inventarier). Inventeringen redovisas i rapporten ”Inventeringsprotokoll för Norra Möckleby k:a”, sammanställd år 2000. Rapporten innehåller såväl en allmän bedömning av inventariernas tillstånd, klimat- och förvaringsförhållanden, som en objektsvis redovisning av skador eller andra problem. Analysen föreslår också en handlingsplan för åtgärder. Rapporten bifogas i sin helhet, se bilageförteckning. I början av rapporten finns en förteckning över de inventarier som detaljstuderats. De förslag till åtgärder som ges har inarbetats i planerna för vård och underhåll, under punkt III.3.

Brister/skador

Sammanlagt nämns skade- och bevarandestatus för sju lösa inventarier. Fyra av dessa bedöms vara i akut behov av åtgärd. Det är änglaskulpturerna från den äldre altarpopsatsen, nummertavlorna, vägguren på vinden, samt huvudet från triumfkrucifixet i sakristian. Dessa restaurerades och konserverades senast 1986. Två objekt gavs en lägre prioritet, vilket innebär en föreskriven åtgärd inom 2-5 år för att skadan inte skall förvärras. Detta gäller brudbänken och krucifixet.

I Jönköpings läns museums inventering görs bedömningen att skulpturerna är i akut behov av konserveringsåtgärder. De uppvisar skador i form av spjälkningar i ytskikten, vägguren har kraftiga maskangrepp, vilka kan vara aktiva. Både nummertavlorna och Kristushuvudet har angripits av mögel. (Prioritet II)

Även brudbänken och krucifixet har båda skador i form av spjälkningar i ytskikten, men i lindrigare grad och omfattning. Brudbänken konserverades senast 1994 och krucifixet 1986. objekten bör på sikt konserveras. (Prioritet III)

I rapporten ges förslaget att genomföra förbättringar i inomhusklimatet och mikroklimatet runt vissa föremål samt att föremålen i allmänhet hålls under uppsikt. I övrigt se inventeringsprotokollet. (Prioritet II)

II.3 ÖVERGRIPANDE KULTURHISTORISK BEDÖMNING FÖR KYRKOMILJÖ OCH KYRKA

Kulturhistorisk bedömning för kyrkogården finns i separat kyrkogårdsrapport, se Beskrivande del IIB.

II.3.1 Generella värden

Som alla andra kyrkobyggnader uppförda före utgången av år 1939 skyddas Norra Möckleby kyrka genom Kulturminneslagen (SFS 1988:950). Lagskyddet är ett uttryck för att dessa kyrkor anses ha ett högt kulturhistoriskt värde. Det är inte enbart kvalitativa, estetiska eller historiska egenskaper som tillmäts värde, utan också symboliska, icke-materiella. Varje kyrka utgör ett lokalt kulturarv och är ofta bland de äldsta byggnaderna i socknen. Kyrkorna har generella värden, d v s sådana som är gemensamma för alla kyrkor. I skriften ”Kulturhistorisk karaktärisering och bedömning av kyrkor”, utgiven av Riksantikvarieämbetet, ges exempel på sådana värden och karaktärsdrag; kyrkan och kyrkomiljön är karaktärsskapande för bygden, ett landmärke och en orienteringspunkt i landskapet. Den är en symbol för trygghet, kontinuitet och förankring i tillvaron. Det lagliga skyddet omfattar kyrkobyggnadens exteriör och interiör, dess inventarier samt kyrkogården med dess byggnader och fasta anordningar. (Se även under flik 13, Lagar och förordningar)

II.3.2 Allmän bakgrund

På Öland är samspelet mycket tydligt mellan naturlandskapets förutsättningar och bebyggelsens lokalisering. Detta gäller också kyrkornas placering i landskapet. Under medeltiden anknöts kyrkorna geografiskt till tidigare maktstrukturer. Byarna växte upp nära kyrkorna. Placeringen av byar och kyrkor längs med landborgarna i öster och väster är typisk för landskapet.

Det öländska kyrkobeståndet består av en betydligt högre andel ombyggda medeltidskyrkor än vad som är fallet för fastlandet. Dessa medeltida sockenkyrkor var i huvudsak uppförda på 1100-talet som enkla absidkyrkor, men byggdes ofta om under 1200-talets orostider och befästes. Under de följande seklernas krig kom kyrkorna i många fall att användas som skydd för befolkningen. Kriget som drabbade ölänningarna och deras kyrkor hårt ända fram till 1700-talet var en viktig orsak till att det gick långsamt med återuppbyggnad och att underhållet ofta fick stå tillbaka för återanskaffning av nödvändiga inventarier. Vid 1700-talets mitt var kyrkobeståndet i princip oförändrat sedan medeltiden och utgjordes av en brokig samling kombinerade kyrkor och sockenbefästningar vilka också användes som magasin. Att anpassa dessa trånga och dåligt underhållna byggnader för de växande församlingarnas behov var en svår uppgift.

Kyrkorna på Öland har formats av öns relativa fattigdom och isolering, vilket sannolikt har bidragit till att ge lokala självständiga och uppfinningsrika byggmästare utrymme att återanvända och ta tillvara så mycket som möjligt av de äldre kyrkorna. Denna sparsamhet har lett till att proportionsförhållandena vanligen är långt ifrån den klassiska harmoni som förordades av Överintendentsämbetet från 1700-talets mitt och ca 100 år framåt i tiden. Tornen är ofta kraftiga i förhållande till långhuset, lanterninerna något överdimensionerade, fönstren på tornen gärna små, få och oregelbundet placerade. Närmast de nyklassicistiska idealen kommer de kyrkor på ön som nybyggdes på 1820-talet och framåt.

Från början till mitten av 1800-talet ledde de stabilare politiska och ekonomiska förhållandena tillsammans med en stadigt växande folkmängd till ökad kyrkobyggnadsverksamhet på

Öland, liksom i landet i övrigt. På Öland kom dock om- och tillbyggnader att vara vanligare än hel nybyggnad. Genom en kunglig förordning 1759 hade byggande av klockstaplar av trä förbjudits på det träfattiga Öland. De medeltida tornen påbyggdes därför med bastanta lanterniner i klassicistisk stil för att härbärgera kyrkklockorna.

II.3.3 Kyrkomiljön och kyrkan med fast inredning och inventarier

Kyrkornas placering längs med landborgskantens vägnät och radbymiljöer är typisk för Öland. Norra Möckleby kyrka bildar, tillsammans med övriga kyrkor utmed den östra landborgen, ett pärlband av kyrkor som sträcker sig från Egby i norr till Ottenby i söder.

I Norra Möckleby ligger kyrkan i korsningen mellan Ölands östra landsväg och den tvärgående landsvägen mot Färjestaden. Kyrkomiljön i byns norra del utgörs av kyrka och kyrkogård med sockenmagasin, vilka tillsammans med prästgården, lönebostället och f.d. skolbyggnader utgör en välbevarad helhet.

Prästgården ligger öster om kyrkan. I rapporten från den inventering av länets prästgårdar som genomfördes av Kalmar läns museum i början av 1980-talet framhölls Norra Möckleby prästgård, tillsammans med prästgårdarna i Sandby, Hulterstad och Glömminge som typiska representanter för ”prästgårdsstilen”.

Prästgårdens huvudbyggnad uppfördes i panelarkitektur på 1880-talet och har en och en halv våning. Mitt på den grusbelagda gårdsplanen finns en rundel med planteringar. På ömse sidor finns två flygelbyggnader. Den norra har troligtvis varit drängbostad, men byggdes om till sockenstuga på 1960-talet. Den södra flygeln är ett f.d. magasin. Träd och buskar ger ett lummigt intryck. Gårdsbildningen ramas in av en kalkstensmur, vars grind öppnar sig mot och står i direkt kontakt med kyrkan och kyrkogården. Prästgården är idag privatägd.

Söder om kyrkogården finns två stora byggnader. Den ena, med gaveln mot kyrkogården, var tidigare skola med lärarbostad på övervåningen. Idag är byggnaden församlingshem. Strax intill, med långsidan mot kyrkogården, ligger f.d. kantorsbostaden, vars östra del även innehöll skolsalar. Båda byggnaderna bör ha uppförts under tidigt 1900-tal. Skolverksamheten i Norra Möckleby upphörde 1965. Lönebostället med uthus och ladugård ligger norr om kyrkan. Bredvid församlingshemmet finns även en låg uthuslänga, som tidigare var vedbod. Invid östra kyrkogårdsmuren står den gamla likvagnsboden.

Kyrkomiljön upplevs som lummig och småskalig. Närliggande jordbruk med boningshus, ladugårdar och uthus samspelar med kyrkomiljön. Här skapas en känsla för jordbrukslandskapets kontinuitet och utveckling. Kyrkomiljön har intagit en central roll i byns utveckling från fornkristen tid via bondesamhället till 1900-talets snabba utveckling med järnväg och på senare år villa- och fritidshusbebyggelse. Kyrkomiljön utgör på så vis en viktig länk i Norra Möcklebys historia.

Kyrkogården har använts sedan medeltiden och omges enligt öländsk tradition av en kallmurad kalkstenmur. Här finns också en uppvuxen trädkrans som ger kyrkogården en vacker inramning. Såväl murar, kvarvarande äldre gravvårdar som trädkrans utgör väsentliga delar för upplevelsen av kyrkogården. I Norra Möckleby finns för övrigt ett ovanligt stort antal gravhällar bevarade. Somliga är i gott skick eftersom de låg i långhusgolvet ända fram till 1920-talet, då de flyttades ut ur kyrkan.

Kyrkohistorikern Ragnhild Boström var verksam inom ”Sveriges Kyrkor”, ett projekt som inleddes under tidigt 1900-tal, med syftet att dokumentera och beskriva landets kyrkobyggnader och kyrkomiljöer. Boström, och flera med henne, medverkade vid utgrävningar, murverksstudier och undersökningar. Projektet pågick i flera decennier och många personer kom att bidra till forskningen kring Norra Möckleby kyrka. Forskningsresultaten redovisades vanligtvis i en bok om kyrkan. För Norra Möckleby kyrka finns ett manus till boken i Riksantikvarieämbetets arkiv. Manuset är senast reviderat 1946. Boström har dock uppdaterat kyrkans historik i ett antal artiklar under 1970-80-tal.

Viktiga utgångspunkter för den historiska forskningen är de teckningar som gjordes av Jonas Haquini Rhezelius under hans inventeringsexpedition på Öland 1634. På 1750-talet besökte Petrus Frigelius Norra Möckleby och gjorde då skisser av kyrkans exteriör. Under 1800-talet kom Nils Isak Löfgren till kyrkan. Han besökte den gamla kyrkan under en period då prästen och församlingen ville riva den gamla och osunda kyrkans medeltida långhus och ersätta detta med ett nytt, ljust och sunt. Löfgren avbildade bl. a. den gamla kyrkans interiör och kom några år senare att stå för den nya predikstolens utformning. Tack vare dessa gamla skisser och teckningar, tillsammans med äldre beskrivningar och fynd vid sentida renoveringar, vet vi idag mycket om hur Norra Möckleby kyrka har sett ut under olika tidsperioder.

Norra Möckleby är en gammal kultplats. Mycket tyder på att det har funnits en kyrkobyggnad på platsen redan under 1000-talet. Ragnhild Boström menar att det då skall ha uppförts en stavkyrka på platsen. Kristendomen hade kommit för att stanna och därmed behovet av en mer beständig kyrkobyggnad. Träkyrkan ersattes under 1100-talet med en stenkyrka. Delar av dagens västtorn härrör från denna tid. Under 1200-talets oroliga krigsår byggdes kyrkan om till klövsadelform med östtorn över koret samt en profanvåning över kyrkorummet, med ingång från tornet. Likt många andra öländska kyrkor gjordes även förändringar för att stå emot fiendeanfall. Västtornets murkrön försågs med en skyttegång. Tornets våningsindelning ändrades och nya tunnvalv slogs. För att skydda kyrkklockor och värdesaker i kyrkans övervåning byggdes en torntrappan in i muren. Trappan nåddes bara från kyrkorummet och var på så vis svår för fienden att nå.

Bjälkhålen efter skyttegången är än idag synliga inifrån tornets översta våning. Torntrappan, som idag syns i andaktsrummet, frilades vid renoveringen 1954. Innan dess hade den varit igenmurad och i den gamla kyrkan hade en pelare murats framför trappan. I vapenhuset och i tornets andra och tredje våningar finns spår efter ändringar i tornets valv och våningsindelning.

Den gamla klövsadelkyrkan byggdes om och ändrades under nära 500 år. Under 1600- och 1700-talen gjordes försök att få kyrkorummet mer rymligt och ljust. Fönsteröppningarna gjordes större. Valvet över kyrkorummet ändrades och pelare togs bort. Prästen var missnöjd trots förbättringarna. I korrespondens med Överintendentämbetet framhölls att kyrkan var mörk och trång med ett lågt valv. Dessutom var det så kallt och fuktigt i kyrkan att väggarna lyste gröna av alger. Problemen var så stora att man inte ens kunde förvara pengar och dyrbarheter i byggnaden utan att de förstördes. Under 1700-talets slut framfördes prästens och församlingens önskan om en ny, ljus och sund kyrka.

Detaljer, inventarier och spår som har bevarats från tiden innan ombyggnaden 1824:

- Västtornets murar är bevarade från 1100- och 1200-talen. Viktiga detaljer är våningsindelningen, tunnvalven, murtrapporna, bjälkhål m.m.
- Den gotiska portalen i tornets västra vägg. Troligtvis från 1200-talet.
- Huvudet från ett medeltida triumfkrucifix, vilket grävdes upp när långhusgolvet lades om 1954. Förvaras i en nisch i sakristian.
- I och omkring kyrkan finns ett antal välbevarade gravhällar från 1600- och 1700-talet då begravning skedde i kyrkorummet. Delar av gravkoren i den gamla kyrkans golv finns kvar under dagens golv.
- Delar av den gamla kyrkans bänkinredning finns bevarade. Bänkar finns kvar, varav den ena finns i sakristian. Äldre bänkdörrar återanvändes i den nya bänkinredningen.
- Delar av den gamla altaruppsatsen: änglar, lammet, krucifix mm. Altaruppsatsen utfördes av Peter Buschberg 1746 och var en enklare variant på domkyrkans altaruppsats.
- I koret står en brudbänk från 1795. Det är en snidad s.k. vändbänk i trä med originalmålervärk.

Önskan godkändes något senare av Konungen. År 1824 uppfördes ett nytt långhus efter ritningar av Jacob Wilhelm Gerss vid Överintendentämbetet. Det nya långhuset murades ihop med det medeltida västtornet. Väggarna byggdes runt den gamla kyrkan, som fick stå kvar tills det nya långhuset var klart.¹ Därefter revs den medeltida kyrkan sten för sten. Kvar blev grundmurarna och den medeltida kyrkans murade gravar. Dessa rester frilades då 1824 års trägolv revs ut vid renoveringen 1954. Grundmurarna dokumenterades. Fotografier tagna av Manne Hofrén vid Kalmar läns museum ger en god bild av den medeltida kyrkans grundplan.

Den nya kyrkan uppfördes av byggmästare Johan Söderström. Det kom att bli Söderströms sista uppdrag innan hans död. Arbetet leddes av riksdagsman Per Johnsson, boende i socknen. Johnsson har f. ö. skänkt den kristallkrona som hänger över södra bänkkvarteret. Det nya långhuset uppfördes i nyklassicistisk stil, helt efter tidens ideal. Norra Möckleby kom att bli en av få salskyrkor på Öland som uppfördes med raksluten östvägg och sakristia i norr.

Långhustaket hade understruket taktegel och tornet försågs med tornkrage och lanternin med brädtak. Fasaden präglas av stora, symmetriskt placerade rundbågiga fönster. De stora fönstren bidrar till det nyklassicistiskt ljusa och öppna kyrkorummet med sitt tunnvalvda trätak. Snickaren Peter Isberg ansvarade för allt träarbete i kyrkan. Vissa bänkdörrar skall ha återanvänts från den gamla kyrkan, i övrigt nyttillverkades all inredning. Predikstolen tillverkades efter ritningar av Nils Isak Löfgren. Predikstolen genomgick nyligen en restaurering då delar av originalmålningarna i blågrön kulör togs fram.

¹ Uppgiften sägs ha förankring i äldre församlingsmedlemmars berättelser. Informationen styrks av Åke Nisbeths fotodokumentation och tolkning av grundmurarna vid antikvarisk kontroll vid renoveringen 1954.

Bevarade detaljer från 1800-talets kyrkobyggnad:

- Kyrkan fick sina nuvarande proportioner. Långhus, sakristia och det medeltida gjordes till en harmonisk helhet.
- Torntaket och lanterninen fick sin nuvarande utformning.
- Fönster, dörrar och portar fick sina nuvarande proportioner.
- Bänkinredning och predikstol tillverkades.
- De välvda innertaken i långhus och sakristia tillkom.
- Altaruppsatsen tillkom 1886. Altarmålningen utfördes av Bengt Nordenberger.
- Orgelskåpet byggdes 1892.

Norra Möckleby kyrka består således av ett medeltida torn med anor från 1100-talet. Långhuset i nyklassicistisk stil uppfördes 1824. Därefter har kyrkan genomgått åtminstone sju större renoveringar. Grundliga arbeten har som regel utförts både in- och utvändigt med 20-25 års mellanrum. De största och mest omfattande renoveringarna genomfördes 1924 och 1954.

Kyrkans inredning har genomgått förändringar med jämna mellanrum. Den bänkinredning som byggdes 1824 var först omålade i några år. Någon gång 1830-1850 bör den ha målats, troligtvis i ljus färgsättning. På 1880-talet gjordes en invändig renovering då inredningen målades i brun kulör med ådringsmålade effekter. På 1920-talet, lagom till kyrkans 100-årsjubileum, renoverades kyrkan igen. Inredningen målades nu om i ljusare kulörer i grått och blått. Delar av denna färgsättning är fortfarande synlig på bänkdörrar som förvaras i bårhuset. Bänkdörrarna ligger i bårhuset för att de blev överflödiga då kyrkan genomgick en omfattande renovering och modernisering på 1950-talet.

Musikens och psalmsångens genomslag i gudstjänsten gjorde att församlingen på 1860-talet köpte in den första begagnade orgeln. Denna byttes mot ett nybyggt orgelskåp och orgelverk år 1892. Nytt orgelverk och spelbord byggdes 1966.

Det intryck vi idag får av Norra Möckleby kyrka är till stora delar resultat av renoveringen 1954. När kyrkan återinvigdes hade den genomgått en grundlig renovering och fått många moderna bekvämligheter. Arkitekt Nils Carlgren från Kalmar hade också gjort många ändringar för att förbättra och förstärka kyrkans befintliga detaljer. Altaruppsatsen hade exempelvis förändrats för bättre harmoni med innertakets välvning. Nytt kalkstensgolv hade lagts in. Dessutom hade kyrkan fått moderna bekvämlighetsinstallationer som elektrisk belysning och förbättrad värmekomfort med vattenburen centralvärme, värmeisolerat kyrktak och innerbågar i fönstren.

Största förändringarna i interiören på senare år är läktarunderbyggnaderna som tillkom 1988. De inrymmer vaktmästarrum och andaktsrum på var sida om mittgången. I anslutning till detta togs även några av de bakersta bänkraderna bort. Dessa förändringar visar hur användningen av kyrkorummet förändras över tid.

Den färgskala som präglar interiören idag är resultatet av den invändiga renoveringen som genomfördes 1994. Färgsättningen i grå och blå nyanser är framtagen med tidigare kulörer som utgångspunkt, samt med ett visst inslag av nya tillägg för effektskapande i träinredningens detaljer.

Utvändiga arbeten har till största delen rört sig om nya ytskikt såsom fasadputs, målning av fönster, dörrar och övriga trädetaljer. Taken på långhuset, tornet och lanterninen har också bytts ut och ändrats. Kyrkans helhetsuttryck och proportioner har dock varit oförändrade ända sedan 1824. Södra fasaden ändrades något vid renoveringen 1924 då den östra porten sattes igen och ersattes med ett rundbågigt fönster likt de övriga. Arkitekt Carlgren gjorde ytterst små utvändiga förändringar vid renoveringen 1954. Han lät exempelvis ändra lunettfönstret ovanför södra entréporten för bättre harmoni. Han flyttade även den lunettformade kalkstensplakett med långhusets byggår från västporten till södra fasaden i höjd med koret.

Vid de utvändiga putsarbetena begicks vissa misstag, framförallt vid renoveringen 1969, då felaktigt putsbruk användes. Detta putsbruk hade troligtvis inblandning av plastbaserade material och var alltför tät. Detta medförde på drygt 20 år att all ytputs (och delar av utstockningsputs) var söndervittrad. Vid renoveringen 1988 tvingades man därför knacka bort stora delar av långhusets och tornets ursprungliga, underliggande putsskikt.

Som framgår av beskrivningen har kyrkan under åren genomgått förändringar såväl utvändigt som invändigt. Stilen hos de nytillkomna och utbytta delarna överensstämmer emellertid väl med kyrkans stilmässiga form som skapades 1824. All fast inredning har klassicistisk prägel. Kyrkorummet ger i huvudsak ett enhetligt intryck. Utvändigt är kyrkans ursprungliga proportioner och fasaduttryck bevarade.

Sammanfattning

- Som många av kyrkorna på södra Ölands östsidan ligger Norra Möckleby på landborgskanten vid strandvallen. Kyrkorna utgör en viktig del av Ölands historia. De har spelat en central roll i samhällenas utveckling från fornkristen tid till våra dagar.
- Kyrkomiljön i Norra Möckleby är välbevarad. Till kyrkomiljön hör förutom kyrkan och kyrkogården även prästgården med flygelbyggnader och uthus, samt bårhuset (f.d. sockenmagasinet) i kyrkogårdens nordöstra hörn. Söder om kyrkogården ligger f.d. skolbyggnaden och kantorsbostaden. Skolan fungerar idag som församlingshem. Viktiga för upplevelsen av kyrkomiljön är även kalkstensmurarna och den uppvuxna trädkransen kring kyrkogården.
- Norra Möckleby som kyrkby har fornkristna anor. Det har troligen funnits en kyrka på platsen sedan 1000-talet. På 1100-talet uppfördes en stenkyrka, som sedan kom att byggas om och byggas till under 11- och 1200-talen. Resultatet blev en mäktig s.k. klövsadelkyrka med två torn och ett två våningar högt långhus.
- Kyrkan får sin särart genom de spår som finns av olika byggnadsetapper. I tornet finns många detaljer som visar hur byggnaden har förändrats sedan medeltiden. Betydande delar av tornets murverk och stenvälv är bevarade från 1200-talet. I tornet finns spår i form av äldre puts-skikt, avfärgningsrester och konstruktionsdetaljer.
- Norra Möckleby är en av många kyrkor på Öland där långhuset revs helt och där nytt långhus och sakristia uppfördes vid det medeltida tornet. Huvuddragen i sin nuvarande form fick kyrkan 1824 när det nya långhuset uppfördes. Den nya kyrkan kom att bli en av få kyrkor på Öland med rak östvägg och sakristia i norr.
- Tillsammans bildar det medeltida tornet och det nyklassicistiska långhuset en spännande helhet, vars utformning och proportioner avspeglar såväl medeltid som detaljer typiska för det tidiga 1800-talet. Uttryck för stilen är långhusets sadeltak och höga, symmetriskt placerade fönsteröppningar.
- De nyklassicistiska influenserna är synliga även interiört. Kyrkorummet är ljus och rymligt med stora fönster och tunnvalvt innertak. Inventarierna är enkla och färgsättningen dov. Betydande uttryck för stilen är också den slutna bänkinredningen.
- Kyrkorummets dominerande intryck kan härledas till tre tidpunkter. Först de nyklassicistiska grunddragen från 1824. Därefter orgelskåpet och altarpuppans från 1800-talets slut. Slutligen de stora förändringar som gjordes vid renoveringen 1954 då kalkstengolvet lades och bänkinredningen ändrades.

II.4 KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Litteratur

Axelsson, Roger, Janzon, Kaj, Rahmqvist, Sigurd. *Det medeltida Sverige*, Riksantikvarieämbetet, Stockholm 1996.

Billow, Anders. *Ölands kyrkor förr och nu*. Kalmar tryckeri, Kalmar 1926.

Borg, Raine. *Smålands medeltida dopfuntar. Volym II Catalogue raisonné*. Acta Universitatis Gothoburgensis, Göteborg, 2002.

Boström, Ragnhild & , Bartholin, Thomas S., "Dendrokronologisk datering av några öländska kyrkor" I: *Hikuin 17*, s. 201-210, Förlaget Hikuin, Åbo 1990.

Boström, Ragnhild. *Kyrkorna i Norra Möckleby*, Särtryck ur Norra Möckleby, 1978.

Boström, Ragnhild, *Kyrkor på Öland, Inledning, Översikt av de skriftliga källorna*, Stockholm 1966.

Boström, Ragnhild *et al.* *Norra Möckleby Kyrka*. Manus till skrift inom projektet Sveriges kyrkor. Renskrivet och bearbetat av Boström. Sveriges kyrkor, Stockholm 1946.

Boström, Ragnhild, *Norra Möckleby kyrka*, Informationsblad, Mörbylånga bokhandel, Mörbylånga 1971.

Boström, Ragnhild, "Ölands försvarskyrkor" I: *Kalmar län 1982 – Årsbok för kulturhistoria och hembygdsvård, årgång 67*, s. 19-35. Kalmar läns museum, Kalmar 1982.

West, Henning, *Norra Möckleby socken, I: Sveriges bebyggelse, Landsbygden, Kalmar län, Del IV*, Bokförlaget Hermes AB, Uddevalla.

Ullén, Marian. *Öland, landskapets kyrkor*, Rikantikvarieämbetet, Stockholm 2003.

Arkivmaterial

Antikvariskt topografiskt arkiv (ATA)

Kalmar läns museum (KLM), topografiskt arkiv

Kalmar läns museum (KLM), Prästgårdsinventeringen, Kalmar län, Växjö stift

Intervjuer

Kjell Johansson, Vaktmästare, samordnare. Intervju vid besök i Norra Möckleby kyrka i juni-augusti 2008.